UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Liberatione legata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

ria apud legatarium nihil remanebat, ad quod poſſet reuerti: hic
vero remanebat legatum generis, ideo ⁊c. Opp. extra gl. de l. lega
tum. §. j. de adi. leg. vbi per inutilem ademptionem ſpeciei, deroga
tur legato generis. Sol. ibi in ademptione inter viuos: hic in vlti-
mis voluntatibus, quod no.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Mulier. Et facit iſte text. an cerei qui portantur pro
funere, debeant eſſe pro fratribus ſepelientibus: quod reliquit inde
ciſum Bal. in l. j. §. ſed ⁊ qui. C. de lati. liber. tol.

b ALEX. ¶ Adimitur. No. caſum optimum in materia ademptio
nis, vel poteſt reſponderi ad l. plane. quod ibi loquitur quando ex
preſſe legatum ademptum erat, ſed hic expreſſe non fuit ademptū
nec per ſcd̄m legatum alteri factum preſumitur primo legatario
ademptū. l. ſi pluribus. de leg. j. ⁊ no. Bar. in l. ſicut. j. de admen. le.

TITVLVS III.

De liberatione legata.

§. Poſtquam. Iuriſconſultus eſt proſecutus tra-
ctatum plurium legatorū, nunc po-
nit tractatum de legato liberationis.

LEX I.

Omnibus. No. duo. Primo nota, ꝙ ali
cui poteſt res ſua legari, ꝙ̄
alteri debeat actiōe perſonali: vel ſi eſt alteri obli
gata. Secundo nota dum dicit, prius quam quia
ex eo ſequitur, ꝙ iam debebat ſoluere debitum, ꝙ
facit ad multa. ¶ Opp. ꝙ res mea mihi legari nō
poteſt l. proprias. C. de le. Sol. Fallit ratione iuris quod teſtator
habet in re, vel ad rem, vt hic. ¶ Op. ꝙ propter obligationem pi
gnoris legatum non valeat, l. Meuius. §. fundo. ſ. de le. ij. Sol. ver
ba poſita in fi. illius §. non referuntur ad hypothecam, vt ibi not.
¶ Item opp. hic innuitur, quando legatur pignus, non videatur
remitti debitum Contra, j. eo. l. iij. Sol. Reſpondeo, quod in dubio
preſumitur debitum remiſſum. Gl. dicit cōtrarium, per l. poſtquā.
⁊ l. Labeo. ſ. de pac. Non obſt. l. iij. j. eo. quia ibi loquitur de legato
inſtrumenti. Opp. extra gl. de l. ſi tibi homo. in prin. ſ. de le. j. vbi re
linquendo pignus, videtur relictum debitum. So. ibi loquitur qñ
pgnus legatur ab extraneo: hic quādo legatur a creditore, de quo
diſtingue, vt ibi per Dy. ⁊ ibi dixi. Aut relinquitur pignus a credi
tore, ⁊ tunc aut animo relinquendi liberationem a toto, aut non,
aut dubitatur, vt hic: aut ab extraneo, ⁊ tunc eſt actus in l. ſi tibi
homo. ſ. alleg.

LEX II.

Heredem. In primis duobus dictis declara vt
dicam in l. ſi quis reum. j. eod. in tertio
dicto, Dic vt dicam in l. non ſolum. j. eo.

LEX III.

1 ☞ Liberatio quatuor modis relinqui poteſt.

* Liberationem. *Qui dat, vel dari mā
dat inſtrumentum, vi-
detur liberationem relinquere. h. d. cū prin l. ſeq. alias
1 eſt §. ⁊ ſic ego habeo. ¶ No. quatuor † modos relinquē
di liberationem. Primo, relinquo quod tibi debeo, l. j. in prin. ſ. eo.
Secundo damno heredez meum non petere, l. ij. in prin. ſ. eo. Ter
tio, ſi lego liberationem, vt habetur in hac lege, in prin. Quarto, ſi
lego chyrographum, vt hac l. iij. §. j. Et omnia iſta legata importāt
legatum liberationis. Hoc etiam videbitis ſtatim. j. ea. l. §. nunc de
effectu. ⁊ l. non ſolum. in prin. ⁊ in alia l. non ſolum. ¶ Opp. dicitur
hic quod ille qui dat inſtrumentum, videtur dare remiſſionem, ⁊ li
berationem. Contra, imo donatio inter viuos videtur, l. j. de dona.
coniuncta l. Seia. in fi. j. de dona. cau. mor. Sol. hic fuit dictum ex-
preſſe, do inſtrumentum cauſa mortis mee, alias eſſet donatio in-
ter viuos, vt in contrarijs. ¶ Opp. ⁊ videtur, quod etiam hoc a-
cto, non ſit fideicommiſſum. ſed donatio cauſa mortis, l. iij. de don.
cau. mor. So. quidam exponunt, quod hic dicitur, dedit, id eſt, dan
do reliquit. Sed hoc eſt contra mentem huius litere, quia ſecundū
hoc idem importaret ſequens §. Ad contrarium reſpondeo, quod
hic erat donatio cauſa mortis, que habet eundem effectum, quem
haberet fideicommiſſum, vel legatum liberationis. Et hoc appa-
ret ex tex. dum dicit, quaſi pro fideicommiſſo, ⁊c. que dictio, quaſi
deſignat improprietatem, q2 non eſt vere fideicōmiſſum. ¶ Que-
ro, quid ſi ille, cui datum eſt inſtrumentum, vt alij det, non vult da
re, quo iure cogitur dare. Reſp. per actionem negotiorum geſto. l.
ſi pupilli. §. ſi quis pecuniam. ſ. de nego. geſto. vt ibi.

ADDITIO.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Liberationem. Quid autem in eo qui
promittit facere inſtrumentum quietationis, an videatur confite
ri alium eſſe debitorem: ⁊ an ſtatim ei cōpetat exceptio: vide Are.
conſi. lx. col. penult.

1 ☞ Legatum liberationis importat vt debitor acceptila[tione]
liberetur, ſi eſt ſolus, ⁊ habet correum ſocium, ſed ſi habet cor[reum]
non ſocium, pacto debet liberari.
2 Exceptionem ſi habeo contra te, an ⁊ quando poſſim petere [con-]
tra te, vt me liberes pacto, vel acceptilatione.
3 Actionem ad rem, qui habet quādo poſſit agere vt ſibi cau[eatur].
4 Acceptilatio habet vim ſolutionis, pactum non.
5 Socij quod aliqui ſint quomodo intelligatur.
6 Liberato vno ex illis, ad quos peruenit commune negotium[,]
talis liberatio proſit alteri, cum non ſint ſocij.

a
1 §. Nunc de effectu. [a]Legatum liberationis im-
portat vt debitor accepti[la-]
tione liberetur, ſi eſt ſolus, ⁊ habet correum ſocium: ſi habet [correum]
nō ſocium, pacto liberari debebit. h. d. ¶ Ad tex. ibi, volu[it]
mei ſolius contemplatione liberationem reliquit. Dy. ¶ [...]
videtur, ꝙ ego nō poſſim liberari quin proſit alteri, ſaltē p[ro]
dia. pro qua dz habere regreſſum contra me, l. j. C. de duo. re[is]
non ſoluit. Tu confitearis contrarium, q2 pro illa parte, [...]
quis habet regreſſum ꝯtra me legatariū, proficit ei liber[atio]
in gl. magna. ¶ Opp. dicitur hic, quod habeo actionem [...]
pacto, vt acceptilatione. Iſtud videtur ſuperuacuum, [...]
d exceptionem, ergo non debet interponi, l. hec ſtipulatio
j. vt le. no. caue. Sol. gl. qd hoc fit gratia dubitatiōis [...]
tra hoc opp. de l. pe. ſ. de pet. her. vbi cauſa dubitation[is]
non poteſt interponi cautio. Sol. aliud in cautione, vt [...]
pacto, vt hic ita dicit gl. que incipit, ſed nunquid. ibi, al[...]
tra, ⁊c. Innuit ergo iſta ſolutio, ꝙ ex abundanti non poſ[ſum pete-]
re cautionem ad obligandum: ſed pactum quod tendit ad [liberan-]
dum, non ad obligandum, bene poſſum petere ex ſuperabu[ndanti].
Videamus an hoc ſit verum, ⁊ primo videamus de pacto. [...]
2 pro † declarāda iſta gl. primo quero, ſi habeo exceptionem cō[tra te,]
poſſum ne petere vt me liberes per pactū, vel acceptilation[em ...]
dete, quando quis habet exceptionem vigore legati, vel fideic[ommiſ-]
ſi, tunc ipſe primo habet exceptionem: ſecundo habet action[em vt li-]
beretur pacto, vel acceptilatione, vt hic: tertio pōt implorare o[ffi-]
cium iudicis, vt pronuncietur eum non debere: vel quod impo[natur]
b ſilentium actori, l. Aurelius. §. centum. j. eo. Hec attendo[b] que v[er-]
ba fuerint, ſiue fuerit legata liberatio: vel damnatus ſit heres n[on]
petere, vel prohibitus agere, vt dixi. ſ. prox. ⁊ hoc in vltima vo[lun-]
tate, vbi latior ſit interpretatio. Si vero alias quis habet excep[tio-]
nē aliter quā ex vltima volūtate: puta, ex cōtractu inter viuos, [...]
a lege: ſi quidem vellē agere vt liberer per acceptilationē, vel [...]
hi caueatur de nō petēdo, nō poſſum, l. dedi. in principio. [...]
conditio. ob cau. Ratio, quia plus peto quam mihi debe[...]
ex pacto nudo habeo exceptionem: vnde ſi peto me liberari per ac-]
ceptilationem, peto plus, ſcilicet, actionem tolli [...]
ſit ſublata. Item ſi peto caueri de non petendo [...]
ris non petere, cum antea non teneberis niſi na[...]
re, ⁊ ſic plus peto, d. l. dedi. Sed ſi ſimpliciter pet[o in-]
c ſtrumentum de illa exceptione, tunc admittor, [c] q2 [...]
vt l. ſicut datam. C. de libe. cau. ⁊ l. ſi plures. de fid. inſtr. [...]
Albericus. ⁊ in c. ſignificauit. extra de teſti. Item ſi peter[...]
dicem hoc pronunciari, ſcilicet me habere exceptionem, qu[...]
mittor, l. ſi cōtendat. j. de fideiuſ. cum ſua gl. Predicta vera niſi ver-]
ba diſpoſitionis cōtrahentiū, vel legis ſonarēt qd, eſſet obliga[tus]
quis ad liberandum, tūc enim poſſet agi, vt liberaretur [...]
ta. C. ne fil. pro pa. ⁊ l. in criminali. C. de iuriſd. omn. iud. [...]
ciunt no. in l. ſiue apud acta. C. de tranſac. ⁊ l. j. in fine gl. C. de [...]
3 ¶ Quero, † de eo qui habet actionē, ⁊ quero vtrum ille qui ha[bet]
actionem poſſit agere, vt ſibi caueatur. Glo. hic dicit quod [ex]
ſuperabundanti petit qd ſic declara: ſi quidem habeo actionē [...]
quam poſſum aliquid exigere incontinenti, tunc nō admittor [...]
to mihi caueri, l. hoc ſenatuſconſultum. §. j. de vſufr. earum re[rum que]
vſu conſu. l. ſi mulier de condi. ob cau. ⁊ l. licet in prin. ſ. de iure [...]
ſi vero non poſſum petere incōtinenti, tūc iſto caſu poſſem pe[tere]
cautionem. Ratio eſt q2 nō eſt ex ſuperabundanti, cum poſſ[...]
ri teſtes, l. in omnibus. ſ. de iudi. prout loquit̄ de nuda cautione [...]
cundum quoſdā, ⁊ no. in l. ij. ſ. ſol. mat. Predicta vera, niſi illud de-]
bitum deberetur quodam iure extraordinario, l. ſi finita. §. eleg[...]
4 ter. de dam. infe. ⁊ ibi dixi. ¶ † Querit gl. differentiam inter pa[ctum]
⁊ acceptilationē. Reſpōdeo acceptilatio habet vim ſolutiōis p[a-]
5 ctum non vt in gl. ¶ Quero, † dicitur hic, ſi ſunt ſocij quomodo in-]
telliguntur ſocij. Dicit gl. omnium bonorum vel in illo debito [...]
intelligo ſi lucrum ⁊ damnum erat commune inter eos, in illo [de-]
d bito lege eandē in prin. j. de duo. reis. ⁊ ibi dixi. ¶ Quero, po[ne ſi]
6 nō ſunt ſocij, † an vno liberato alter poſſet inſolidū conueniri, [...]
aſſignat rationē pro ⁊ contra finaliter determinat quod alter[i]
reo prodeſt pro parte ne alias ſi inſolidum cōueniretur, cōtra [...]
haberet regreſſum, hoc dicit glo. vide eam, que incipit omnium [bo-]
norum. Ad id quod gl. dicit, quod de rigore iuris tenetur inſo[lidum]

ed de equitate non eſt verum, quando debitum eſt conuerſum in
ōmunem cauſam q: pariter ad vtrunque peruenit pecunia alias
non pariter, pro ea parte, pro qua ad liberationem peruenit idē
is eſſet. Sed ſi ponerem⁹ duos reos eſſe obligatos ex cauſa lucra
iua: aut volentes donare promiſerunt, tunc alter inſolidum tene
etur, quia contra alium non poſſet habere regreſſum. l. lege Fal-
idia, hoc eſſe obſeruandum. j. ad legē. falc. ꝛ plene dixi in materia
e duob. reis. ¶ Queritur †gl. an in materia de duobus reis, ſit ali-
uid immutatum. Et dic quod ſic quia hodie non tenetur inſoli-
um. Iſtud eſt falſum, quia imo tenentur inſolidum ſed nec exigi
oſſunt inſolidū. vt in auth. hoc ita. C. de duo. reis. ꝛ in corpore vn
e ſumitur, ꝛ in l. reos. §. cuz in tabulis. j. de duobus reis. ꝛ ibi dixi.

ADDITIONES.

AND. BAR. ¶ Nunc de effectu. ꝛ vide Bar. in conſi. xxj. incip.
actum tale eſt quomodo allegat iſtum tex.

ALEX. ¶ Nec attendo. adde quod no. Bar. in l. ſiue apud acta.
. de tranſac.

OMA. ¶ Tunc admittor. Vide Pau. de Ca. in conſi. j. in j. col.
Fel. in c. veniens. ver. ꝛ per iſtum tex. de teſti.

ALEX. ¶ Quero, pone. Vide Bart. in l. ex duobus. j. de duob.
reis. vbi videtur contrariū tenere. ꝛ facit ad no. in l. ſi vnus. de pac.
ꝛ in l. ꝛ per iuſiurandum. §. fi. j. de accepti.

☞ Teſtamento non nominatus etiam habetur pro legatario,
ſi teſtator illi proficere voluit.
Reos plures habere noſtra intereſt ꝛ quomodo.

§. Conſequenter. Etiam †non nominatus in te-
ſtamento, habetur pro legata
io, ſi teſtator illi proficere voluit: intereſt noſtra plures reos ha-
bere. h. d. iſte §. ¶ No. tex. ibi ītereſſe eī creditoris. Op. de l. ſi cui.
§. fi. ſ. de leg. j. vbi creditor non habetur vt legatarius. Sol. ita de-
num creditor habetur vt legatari⁹ ſi teſtator ei proficere voluit.
In dubio enim fauore debitoris preſumitur proficere cui plus p-
deſt. l. fideicōmiſſa. §. interdum. ſ. de le. iij. ¶ Opp. extra gl. dicitur
†quod intereſt noſtra plures debitores habere etiam ſi ſoluendo
int. Contra eſt tex. in l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichuz. §. fi. j. de ver.
obli. vbi ſi reus eſt ſoluendo non intereſt noſtra habere aliū. Sol.
ſi quidem actio iam eſt mihi queſita contra plures ob idem debi-
tum tunc mea intereſt plures reos habere, vt ſic illas actiones re
tinere poſſum vt hic. Si vero velim agere vt alius reus mihi con-
ſtituatur tunc in vltimis voluntatibus putarem obligatum eſſe
cogendum arg. huius legis. in fi. quia poteſt quis cogi preciſe ad
factum, ſ. de leg. iij. l. fideicom. §. fi. ꝛ l. in executione. §. ij. ad opus. j.
de ver. obl. ſed in contractibus[a] vbi quis non poteſt cogi preciſe fa
ctum tunc intereſſe eſtimatur eatenus quatenus primus reus ſol
uendo non eſt d. l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum. §. fi. nec poteſt ha
bere eſtimationem qđ primus reus poſſit effici nō ſoluendo vt ibi
niſi forte haberet res ſuas in loco periculoſo, vnde eſſet preſump-
tio quod de proximo fieret non ſoluendo vt no. gl. magna in l. ij. ſ.
ſol. mat. Idem putarem quod ſi aliquis conueniretur ex delicto p
prio: quia tunc contra eum fieret eſtimatio quod poſſet effici non
ſoluendo l. eum qui. §. Papinianus. j. de fur. quod no.

ADDITIO.

AND. BAR. ¶ Sed in contractibus. Et vide tex. in l. filiuſfami
lias. §. fi. ꝛ in l. ſi defunctus. ſ. de proc. ſecundo fallit vt dicit gl. fi. in
l. ſtipulatio. §. ſiue. de ope. no. nunc.

LEX V.

☞ Libellus qualiter formari debeat per debitorem, cui legata
fuit liberatio contra heredem.

Quid ergo. Iſta lex continuatur ad precedē-
tia. ideo non ſummo: ſed pono ca-
ſum in terminis. Vides hic prin. modum agendi credi-
toris: in fi. moduz agendi debitoris. ¶ Contra iſtā par
tem op. ꝙ debitor debet agere, vt heres preſtet quantum ipſe pre-
ſtaret creditori. l. poſt emancipationem. §. j. j. eo. dicit gl. hoc veruz
ſi heres vult eum defendere, alias condemnetur ad intereſſe, vt in
contrario. Ex hoc no. †formam libelli, ꝙ poſſum petere conditio-
naliter, ſcilicet, heredem compelli quod me defendat contra credi
torem: vel ſi hoc non faciat condemnetur mihi ad intereſſe. Simi-
le in l. j. in prin. de actio. empt. ꝛ l. ij. §. item ſi in facto. j. de ver. obli.

LEX VI.

☞ Pactum factum reo, quando proſit fideiuſſori.
Acceptilatio facta fideiuſſori, quando proſit reo.
Verbis inſtrumenti quando ſtetur, an veritati.

Si quis. [a] Si relinquitur vel liberatio reo, debet li-
berari per acceptilationem, vt ſic fideiuſſo
ri proficiat. niſi erat talis, ꝙ contra reum non haberet re-
greſſum: ſi relinquitur liberatio fideiuſſori, debet liberari pacto, ꝛ
reo non prodeſt. niſi eſſet talis reus, qui a fideiuſſore repeteret. h.
d. Opp. hic dicitur quod pactum non tranſit ad fideiuſſorē. ſi hoc
eſt actum, alias ſecus. Contra ſ. ad Velleia. l. ſi mulier. contra. §. ſi
ab ea. Solue vt ibi patet in tex. vbi loquitur in exceptione quadaz
coherente perſone. ¶ Oppo. extra gl. ꝙ pactum fideiuſſori proſit
reo, vt j. de accep. l. ꝛ per iuſiurandum. §. ſi fideiuſſori. Ibi enim nō
poteſt valere vt acceptilatio, ſed vt pactum. quia non precedat o-
bligatio verbis contracta, vt eo. ti. l. ſi acceptolatum. ꝛ tamen ibi
videtur, quod prodeſt reo. Sol. quod hic dicitur de pacto, intelli-
ge de nudo: ſecus in pacto qđ reſultat ex acceptilatione inutili, vt
1 ibi. Et ſecundum hoc, †reaſſume duo verba. quia ſi pactum eſt fa-
ctum reo: aut eſt actum qđ tranſeat ad fideiuſſorem, aut non, aut
dubitatur. Si pactum eſt factum fideiuſſori, aut eſt pactum vere
nudum, aut eſt pactum, quod reſultat ex acceptilatione inutili, vt
ſ. dictum eſt. ¶ Dicitur hic, ꝙ acceptilatio vni facta alteri ꝓdeſt.
Contra de accep. l. ꝛ per iuſiurandum. §. legatorum. Sol. ibi fuit a-
ctum quod acceptilatio ad alium non porrigeretur. Pro hoc fa-
cit hec lex, ver. alioquin. ꝛ l. Modeſtinus. j. de ſol. vbi etiā vera ſo-
lutio alium non liberat, ſi hoc eſt actum. Et ſecundum hoc, vbicun
que tn hoc ti. dicitur aliquem pacto liberandum, intellige, vel acce
ptilatione, hoc acto, vt ad alium non porrigatur. Iſta ſol. licet ſit
vera in ſe, tamen continet diuinationem. ideo gl. in l. contraria, ali
ter ſoluit: ꝛ bene: quia ibi loquitur quando reus principalis erat
obligatus ſub conditione qua exiſtente obligatio retro non trahi
tur, vt in legatis, ꝛ contractibus, quando conditio eſt poteſtatiua
l. j. §. j. ſ. ad Sylla. ꝛ l. potior, ꝛ l. qui balneum. qui pot. in pig. hab. ꝛ
iſto caſu liberato fideiuſſore per acceptilationem, non liberatur
reus, d. §. ſi legatorum. ꝛ §. ſeq. ſecus ſi eſſet in cōtractu cōditio cau
ſalis lege pe. de fideiuſ. ita debetis intelligere hanc materiā. Qua-
2 re dic. cum queritur †an acceptilatio facta fideiuſſori, proſit reo:
aut eſt actum quod non proſit. ꝛ non prodeſt. Aut nihil eſt actum
ꝛ tunc aut reus erat iam obligatus vere, aut obligatio pendebat
ſub conditione: ꝛ ſi ſub conditione, aut cauſali, aut poteſtatiua. vt
3 ex predictis patet. Opp. ad fi. ꝛ videtur, †quod debet inſpici ſoluz
forma contractus niſi quando creditor participauerit fraudez le
ge ſed Iulianus, §. j. ſ. ad maced. Sol. iſtud verum reſpectu ipſius
creditoris, ſed reſpectu ipſorum contrahentium vel reſpectu ter-
tij, inſpicitur id quod eſt in veritate, vt hic. Vel aliter, ꝛ melius, il-
lud verum. quando ageret actione ex eo contractu, quo principa-
lis, ꝛ fideiuſſor ſe obligauerunt: ſecus ſi agatur ex actione teſta-
mento. vel alia: quod nota propter ſtatuta que loquuntur de fide-
iuſſore, ꝛ principali: quia ſtatur veritati, non verbis inſtrumenti.
Procedo vlterius pone quod debitor cui eſt relicta liberatio. agi
tur contra heredem, vt eum liberet per acceptilationem. Dicit
reus. Tu in veritate es fideiuſſor, ꝛ fideiuſſor eſt reus, vnde debeo
te liberare pacto, ꝛ peto vt mihi edas inſtrumentum conſeruatio
nis idemnitatis tibi factum a reo principali. Conſueui dicere, qđ
actor debet edere reo ad exceptionem fundandam. l. pen. in fi. j. ad
leg. Falci. licet de hoc fuit opi. C. de eden. l. fi. ꝛ ibi per doc. ꝛ l. j. §. edi
ctiones. ſ. de edend.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si quis. Ad iſtam legem vide tex. ꝛ quod ibi no. Iac.
de Are. in apoſtil in l. ſed ꝛ ſi pater. §. non ſolum. ad Maced.

§. Idem Iulianus eodem. Pr cum eſt liber-
ratio relicta, dz liberari pacto, etiam ſi nihil eſt in peculio, ſed ſi fi-
lio liberatio relinquitur, acceptilatione liberabitur. h. d. quod no.
1 ☞ Liberatio ſi relinquitur ei, qui duobus iuribus tenetur, ab
vtroque in dubio eſt liberandus.
2 Pater cui liberatio legata eſt debet pacto liberari.
3 Liberatio legata principali, prodeſt fideiuſſori ex diſpoſitione le
gis: ſecus ſi ex diſpoſitione hominis.

§. idē Iulian⁹ ſcripſit ſi p filio.

1 Si liberatio relinquitur †ei qui duobus iurib⁹ tenetur ab vtroqꝫ
liberandus eſt in dubio, niſi aliter ſit actum. h. d. tex. cuz gl. ¶ No.
2 ꝙ †ſi patri relinquit liberatio debet liberari pacto. Contra imo vi-
detur, qđ acceptilatione, ſicut quando relinquitur liberatio reo,
vt ſ. l. proxi. in prin. Sol. intelligas quando filius erat principalis
debitor, ꝛ pater de peculio tenebatur vt fideiuſſor, ſec⁹ ſi pater eſt
vt principalis filius, vt fideiuſſor. ¶ Item dicitur in §. preced. ma
ritū non poſſe repetere. Contra quando eſt relicta liberatio, habet
exceptionem fauorabilem, ꝛ ſic repetere poteſt ſolutuz, l. qui ex fra
tribus. de condi. inſti. Sol. quod hic dicitur, maritum repetere nō
poſſe, intellige quādo liberatio nō eſt relicta ei. ¶ Dicitur hic, ꝙ
ſi liberatio eſt relicta filio, debet liberari per acceptilationē. Cōtra
ſi pater ſoluit, non repetit a filio, l. iij. §. ſed vtrū. de nuno. ergo libe-
ratio relicta filio non debet prodeſſe patri, vt in prin. huius legis.
3 Sol. †Debes intelligere principium legis quando eſt fideiuſſor, ꝛ
reus quilibet ex diſpoſitiōe hominis. Vnde ſi legatur liberatio vni
non videtur velle ꝙ porrigatur ad alium niſi quatenus illius in-
tereſt. Sed hic loquitur qñ fideiuſſor eſt ex diſpoſitione legis, quo
caſu ſi relinquitur liberatio principali videtur velle totā obligatio

nem tollere:vt ſicut cum vno contraxit,ita vnum liberando videtur velle quod a tota obligatione recedatur,

LEX VII.

Poſt emancipationem.

Opp. ꝙ ad hoc non debet agere.ſed vt eum aduerſus creditorem defendat,vt ſ.eo.l.quid ergo. Solue vt ibi,⁊ hic in gl. ſuper verbo,preſtaturus.

☞ Eſtimatio illius ſpei,ꝙ quis poteſt alteri ſuccedere, non debet conſiderari,⁊ licet appelletur ſpes,tamen non eſt legitima.
2 Spes ex contractu conditionali de preſenti conſideratur.
3 Clauſula,remittit omne ius quod habet,vel habere ſperat,cōprehendit omne ius de preſenti, vel in futurum ex cauſa de preſenti.
5 Clauſula remittit omne ius quod habet,vel habere debet, vel poteſt de preſenti,quid operetur,

§. Illud.

Iſte §.eſt ſatis no.⁊ breuiter h.d. Quod vnus poteſt ad ſucceſſionē alterius venire.in eſtiman
1 do intereſſe,non debet inſpici.❡†No.ꝙ non debet haberi eſtima
a tio illius ſpei,ꝙ quis pōt alteri ſuccedere,[a] ⁊ licet appelletur ſpes l.fi.in prin.C.de pac.tñ non eſt legitima.Ratio eſt q: nullū ius eſt fundatū in me,nec fili⁹ habet ius in hereditate patris patre viuē
2 te,l.pretia rerū,ad leg.falci.Sed ſi†haberet aliquam ſpem, de iure de pſenti,ex contractu conditionali:tunc dico,ꝙ iſta ſpes inſpicit ⁊ ideo dico,qđ ſi in contractu apponuntur iſta verba,remittit om
3 ne ius†qđ habet.⁊ habere ſperat in tali re,tunc videtur remittere
b omne ius[b] quod habet de preſenti,vel habere ſperat in futurū , ex cauſa de preſenti:alias nō dicitur ſpes illa,que non eſt fundata de preſenti,Idē dicimus in ſtatu libero,qui habet ſpem in libertate, ſi habet ius fundatum de preſenti.q: hereditas eſt adita, alias nō
4 dicitur ſtatuliber.l.ij.de ſtat.lib.In caſu†tamen reperio,ꝙ habet ratio illius ſpei,que non habet ius de preſenti.l.iij.§.ſed vtrum:ſ.
5 de mino.Quid†autem ſi diceretur remittit omne ius ꝙ habet vel habere debet vel poteſt, quid importent hec verba,cogita bene.

ADDITIONES.

a ALEX. ❡Haberi eſtimatio illius ſpei , quod quis poteſt alteri ſuccedere Adde Bar.in l.fi.C.de pac.⁊ no.Bar.in l.ſciendū.in fi. prin.ſ.qui ſatiſ.cog.⁊ ideo dicit Ang.p illū tex.in l.ex cōſenſu.§.filiū familias.j.de app.ꝙ vigore huius ſpei a ſentētia lata cōtra patrē.filius non poteſt no. proprio nomine appellare,⁊ facit quod Bar.in l.is poteſt.in prin.de acq.her.

b ALEX. ❡Remittere omne ius.Et vide Bar.in l.qđ ſeruis,de condi.ob.cau.⁊ Bar.in l.qui cum tutoribus,in prin.de tranſ.⁊ late per Bart.in l.qui Rome.§.duo fratres. de verbor.obligatio. ⁊ Bar.in l.ſi vxor,§.diuus.de adu.quid ſi diceret remittit omne ius quod habet,⁊ habere debet,vel poteſt,videtur deciſum per Bar. in d.l.quod Seruius.⁊ in d.§.duo fratres.

LEX VIII.

Non ſolum autem.

§. Si is,qui.

Liberatione legata ab vna ex rebus alternatiue debitis per acceptilationē liberatio ſequitur ab altera.h.d.Opp.j.ti.j.l.qui hominem.Solu. hic in obligatione alternatiua,ibi in obligatione generis.❡Quero,quid ſi poneremus hic caſum, in quo non deberet liberari per acceptilationem,puta propter correum,vt ſ.l.iiij §. nunc de effectu.ſi liberetur pacto an remaneat obligatio in alia parte alternatiue.Puto quod non,quia lex preſumit voluiſſe teſtatorem liberare a toto , ⁊ ideo in caſu predicto debet liberare per acceptilationem,hoc acto,vt ad correum non porrigatur,vt dixi ſ.eo.l.ſi quis reum.in prin.

1 ☞ Relictum a ſubſtituto videtur relictum conditionaliter ab ipſo pupillo.
2 Petens ante euentum conditionis,an cadat a iure ſuo.

a §. Liberatio autem.

[a] Legatum liberationis habet effectum, niſi a teſtatore vero debitum ſit exactum: ſecus ſi a teſtatore ficto, vel ab herede exigatur.h.d. Not.text.ibi cum conſtet pupillum ⁊c. Not.
1 †ꝙ illud quod eſt relictum a ſubſtituto,videtur relictum conditionaliter ab ipſo pupillo,vt hic,⁊ l.in ratione.§.quod vulgo.ad legē
b Fal.⁊ l.qui fundum.§.qui filium.eo.ti.Secundo no.[b] gl. ſuper ver
2 bo,actionem,que ſentit,†quod ille,qui petit ante euentum conditionis cadit a iure ſuo:quod an ſit verum,dicam j.l.proxi.§.tale.

ADDITIONES.

a ALEX. ❡Liberatio autem. Et ad intellectū huius §.vide omnino.Bar.in l.apud Iulianū.§.ſi Titius.de l.j.qui limitat vt ibi.
b AND.BAR. ❡Scđo no.⁊ vide caſuz fin.in l.iuſtas.C.de iu.fiſ.

LEX IX.

Non ſolum debitorem.

Debitori cuicunqꝫ poteſt liberatio relinqui:⁊ damnatus ad tempus non petere:interim liberare non cogitur,nec illius tēporis pena,vel vſu
a ra petetur.[a] h.d.Dicitur hic, ꝙ intra tempus vſure non poſſunt peti.Contra de l.item quia §.fin.ſ.de pact.Huius timore ſoluunt quidam,quod non poſſunt peti vſure venientes ex mora:ſed venientes ex ſtipulatione,ſic.Gl.hoc reprehendit:quia tex. hic dicit, penas ſcilicet,que per ſtipulationem promittūtur,vnde nulla ra poteſt peti.Ad l.item q: .Reſp.q: ibi dilatio cōcedebatur vſure ſoluebantur,hic vero concedebatur dilatio ex mero teſtatoris,

ADDITIO.

a ALEX. ❡Vel vſura petetur.Vide Bar.in l.j.in prin.ſi quis dicenti non obtemperauerit.

1 ☞ Legatum liberationis perſonale,non tranſit ad heredem per heredem teſtatoris petendo,contra fiat.
2 Agens ante conditionem,cadit a iure ſuo.

1 §. Tale.

Legatum†liberationis perſonale non tranſit heredem,niſi per heredem teſtatoris petendo tra fiat,h.d.No.tex.ibi a ſolo,⁊c.⁊ ſic fuit appoſita dictio alias ſi non apponitur,preſumitur liberatio relicta in re xima.§.j.⁊ j.eo.l.ſi quis in teſtamento.Dixi j.de verb.obl
a ❡Quero,dicitur hic.ſi nihil a Lucio Titio ⁊c.† quid
2 tūt a Lucio Titio.Dicit gl.ꝙ cadit iure ſuo:quod eſt dum.Iſta gl.non videtur dicere verum:q: ille,qui petit tionem,hodie non cadit a iure ſuo,vt Inſti.de excep.§. Sed ſuſtinendo gl.potes dicere,ꝙ §. temporales, loquitur certa,vel de conditione:ſed de incerta nihil ibi dicit,⁊ ſic manet incorrectus,vt qui ante diez incertū agit,cadat a Vel ſi dicas.ꝙ dies incert⁹ habeatur pro conditione,vt cond.⁊ dem.hic hunc §.hodie eſſe correctum.Et in hanc tur inclinare Dy.tene menti.Vltimo vide glo. que incipit vſuſfructus.ibi,in l.pecoris.So.dic vt ibi,⁊ ſ.de ſerui.l.iiij. coris.⁊ plene dixi.ſ.de alimentis leg.l.Mela.in fi.

ADDITIO.

a AND.BAR. ❡Quero, dicitur, ⁊ an petens ante diem, cad ab actiōe,⁊ vide tex.fin.in l.iuſtas.C.de iure fiſc.li.x.⁊ vide le dictum Bar.in l.eum qui ita.§.qui ita. ff.de ver.obli.⁊ Bal. exceptionem.C.de proba.

1 ☞ Liberatio ſi fit inter contrahentes,vt habeat locum excep pacti,requiritur conſenſus duorum ⁊ patris preſentia.
Exceptio doli quando fit liberatio inter contrahentes, fiat in abſentia partis vt locum habeat.
3 Liberatio quando fit in vltima voluntate,non requiritur preſentia.
4 Confeſſio facta coram vicinis ad liberandū val te preſente.nu.8.
5 Exceptio doli nititur equitate ⁊ etiam omnis
6 Renunciatio que fit in iudicio,non requirit partis
7 Renunciatio que fit de iure reali,facta abſente
12 Confeſſio teſtatoris confitentis in teſtamento ſibi habeat vim fideicommiſſi.
13 Exceptio doli datur,ſi aliquo adhibito,facio pactum do tibi recipienti pro illo:vel ſi confiteor mihi ſolutū pienti pro illo.

a §. Si liberationis.

In tex.ibi,non eſſet ra.id eſt, nihil opera hic eſt quedam gl.de qua doc.faciunt magnum feſtum.❡Opp tale relictū liberationis nihil prodeſt , q: pactū non poteſt
1 ſine conſenſu duorū,l.j.ſ.de pac.Huius timore gl.ponit duo
b ba multū no.Aut liberatio[b] fit inter contrahentes.⁊ tūc conſenſus duorum,⁊ partis preſentia,ad hoc vt habeat locū
c ceptio pacti[c] ſed ad hoc vt habeat tantū locū exceptio doli,
2 quod fiat in abſentia partis,l.poſtquā liti.C.de pact.Sed † ſi vltima volūtate,poteſt fieri in abſentia,vt hic,⁊ l.cum pater, do.ſ.de leg.ij.⁊ l.ſi a furioſo.§.j.de actio.⁊ obl.cum ſi. vide glo. incipit.vt ſi dixiſſet,⁊ not.eam ibi dum dicit, ⁊ ſi abſit debitor.
3 Aduertatis,ſi dico.†ſic,profiteor te nō teneri.iſta verba habi pacti,l.tale pactum.in princi.ſ.de pact.modo pone quod ab
d te dico te non teneri,queritur[d] an ex tali confeſſione parti ceptio.Hic videtur quod ſic.ſcilicet exceptio doli, vt hac glo
4 quo facit l.poſtquam liti.C.de pac.Idem videtur† tex.in au teſti.§.⁊ licet,⁊ no.C.de confeſ.l.vnica.vbi ad liberandum val feſſio facta corā vicinis.pro hoc facit tex.in l.labeo.ſ.de iure videtur dictum Inno.in c.veniens.extra de renun.Item
5 vr̄ equitas.†Nam doli exceptio nititur equitate,l.qui equita doli excep.merito debet dari exceptio doli,licet non compe ceptio pacti.Simile in l.⁊ heredi.§.ꝙ ſi ſeruus.⁊ §.nos aute pact.hoc etiam tenet Guil.de Cug.in l.Pomponius.ſ.de

❡

¶ Antequã veniamus ad alia, deſtruamus omnia iſta fundamẽta. Et primo ad l. poſtquã liti. Reſp. ꝙ ibi loquitur in renunciatiõe, que fit in iudicio.[e] vbi eſt iudex, qui repreſentat[f] perſonã partis. Preterea, in multis partibus renũciatio facta in iudicio valet, que alias non valeret. l. j. ꝛ ibi no. de cura. bo. dan. Preterea, †ibi loquitur* in iure reali, dicit enim, poſtquã liti de predio mote, ſed iure reali põt renunciari etiã parte abſente: qꝛ poteſt quis habere fundũ ſuum pro derelicto vt j. pro derelic. per totum, ꝛ ſic lex predicta non obſt. ꝛ gl. iſta non bene dicit, eũ debeat intelligi ſm legem quam allegat.[g] Non obſt. auth. de teſti. §. ꝛ licet. ꝛ quod no. in d. l. j. de confeſ. qꝛ † quod ibi dicitur, valet coram vicinis intellige, parte preſente. Nam[h] illi tex. ſolum volunt cõcludere, ꝙ non ſit neceſſaria preſentia iudicis, ſed partis preſentiam nõ excludũt: ꝙ patet in d. §. ꝛ licet. dũ dicit. ꝙ teſtes debent eſſe rogati ꝛ ſic partes erãt preſentes, que teſtes rogabãt. Non obſtat d. l. Labeo. qꝛ verum eſt. ꝙ iurant abſentes per nuncium, vel epiſtolam, vt ibi patet. Non obſt. † dictum Inn. qꝛ ibi loquitur in renunciatione iuris
10 realis. Item † illud ꝙ dicitur, aliud in exceptione doli, qꝛ nititur equitate, nihil ad propoſitum, qꝛ omnis exceptio nititur equitate, l. j. in prin. de vaca. mu. ꝛ l. qui equitate. de doli excep. Non obſtat dictum Guil. qꝛ male dicit, ꝛ per malas leges ſe fundat.[i] ꝛ ſic iſta opi. in iure perſonali nullum fundamentum habet. In contrariũ
11 † ꝙ non competat doli exceptio, eſt gl. in l. idẽ in duobus. ſ. de pac. Itẽ hoc tenet gl. in l. Pomponius. de nego. geſt. in gl. magna. ꝛ in his duobus locis firmat hoc pro quo videtur text. in l. ſi tibi. §. ſi pactus. ſ. de pac. Preterea. quedam ſunt perſone ſpecialiter enumerate, ex quarum pacto nobis queritur doli exceptio, l. reſcriptum. §. fin. ſ. de pact. vſque ad fin. l. ꝛ heredi. ergo apparet, quod in quolibet extraneo hoc nõ eſſet. Pro hoc etiã eſt tex. in l. ꝛ her. §. nos autem. ver. ceterum. ſ. de pac. licet gl. ibi dicat. ꝙ loquatur in filio. ꝛ gl. dicit expreſſe in ea. l. §. Iul. in gl. que incipit nõ idem in extraneo. Quod etiam probo per rationẽ inconuincibilẽ. Si iſta
12 opi. eſſet † vera ſequeretur ꝙ ſi teſtator in teſtamento cõfiteretur ſibi eſſe ſolutũ, nũquam iſta cõfeſſio haberet vim fideicommiſſi, ꝙ coſequẽs, eſt falſum. l. j. C. de fal. ca. adiect. leg. ꝛ c. probo conſequentiam. Iſta confeſſio ſm hanc gl. parit exceptionem doli, ſed liberatio relicta ei, qui eſt tutus exceptione, nihil valet, vt j. eo. l. ſi creditor. Cũ ergo lex dicat, ꝙ talis cõfeſſio a teſtatore facta inducat fideicõmiſſum, ergo non oritur exceptio doli. Putarem tamen vnũ
13 † ꝙ ſi adhibito aliquo dicerem, facio pactum de non petendo tibi recipienti pro illo. vel confiteor mihi ſolutum eſſe tibi recipienti pro illo tunc daretur exceptio doli,[k] dicta l. reſcriptum. §. fi. ſ. de pac. qui vult ꝙ eo caſu quo pacto adhibito ad obligationẽ quis tenetur cedere, eo caſu pacto adhibito ad liberationem, competat exceptio doli, vel vtilis pacti ſine ceſſione. d. l. reſcriptum. §. fi. ſed ſi aliquis reciperet promiſſionem pro me, tenetur cedere. l. pe. de neg. geſt. ꝛ l. huiuſmodi, in prin. ſ. de le. j. ergo ꝛc. Aut ergo intelligamus hanc gl. in renunciatione iuris realis: aut quando fit pactum, vt loco vltimo dixi alias iſta gl. malediceret.

ADDITIONES.

a ¶ Si liberationis. Aduerte quod Bar. in hoc §. ſi liberationis. arguitur de contradictione per Lu. Roma. hic, ſed pro ſaluatione Bart. vide concordantiam, quam poſui ad l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſ.

b ALEX. ¶ Aut liberatio. Et ad legem noſtram opp. ꝛ vide eum in l. certum. §. ſi quis abſente. de confeſſ.

c ALEX. ¶ Exceptio pacti. Salice. in l. poſt quam liti. C. de pac. tenet contra Bar. hic. adde videndum Bal. conſi. xxiij. ij. lib.

d AND. BAR. ¶ Queritur. Et iſtam q. pro gl. ſuſtentaui in plateis cõtra Bar. ꝛ ſequaces. pro qua vide aliquid per Bal. ꝛ pleniſſime Sali. in l. poſtquã. C. de pac. ꝛ aliquid ibi Raph. ꝛ vide Io. in cap. veniens. extra de renun. ꝛ vide Bal. in l. j. C. de confeſ.

e ALEX. In iudicio. No. ꝙ ad confeſſionẽ factã in iudicio nõ eſt neceſſaria preſentia partis: ꝛ idẽ hodie tꝫ Cy. in l. j. C. de cõfeſ. lꝫ olim fuerint opi. ꝛ hic adde Bal. in l. generaliter in xj. ꝛ xij. q. de nõ nume. pe. ꝛ adde que no. Bar. in l. admonẽdi de iureiu. ꝛ ꝙ efficacior ſit cõfeſſio in iudicio tenet no. Bar. in no. exemplo. in l. ſi qua mulier. ad velleia. ꝛ adde hic Bal. in l. j. C. de confeſ. adde an confeſſio facta abſente parte in iudicio nullo, valeat, Bal. cõſi. cxlviij. li. iiij.

f ALEX. ¶ Qui repreſentat. Hic aduerte, ꝛ vide que dixi in l. poſtquam liti. in fi. C. de pac.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Preterea ibi loquitur. An talis renunciatio videatur habere rem pro derelicta, vide per Are. in l. naturaliter. §. nihil commune. j. de acq. poſſ.

g POMA. ¶ Debet intelligi ſcdm legem quam alleg. Hoc infert Ro. conſi. ccxj. in vlti. col. ꝛ idẽ voluit Bar. in l. cum quidam. circa medium. ff. de his quibus vt indig. Io. and. cõmuniter in c. cũ nuncius. de teſti. Saly. in l. ſi ex cautione. C. de nõ nu. pec. ſentit Bar. in l. j. §. ſi proponatur. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. vide Alexã. cõſ. xxij. iiij. vol. Cepo, in rep. auth. ſed nouo iure, C. de ſer. fugi. Barb. cõſi. viij. in j. vol. ꝛ conſi. x. eo. vo. ꝛ conſ. xviij. ꝛ conſi. xxix. ꝛ xxxvij. ꝛ lj. ꝛ xix. ꝛ cõſi. cccccx. alias vj. ꝛ lxvij. ꝛ lxxj. iij. vo. Ro. cõſ. lxxvj. i vlt. col.

h ALEX. ¶ Nam ꝛc. Et cum opi. Bar. hic, tranſit Imo. in l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poſſ. ꝛ vide omnino Ang. in l. idẽ in duobus. §. fi. ſ. de pac.

i ALEX. ¶ Se fundat. Plene per Cy. in l. generaliter. C. de nõ nume. pe. ꝛ tangitur per Guliel. in d. l. Põponius ſcribit. ꝛ põt dici ꝙ gl. in d. l. idẽ in duobus. loquitur quando erat pactum de non petendo, ſed hic erat refutatum vel quaſi ita videtur dicere Bal. in l. ea lege. per illum tex. idem dixit in d. l. Pomponius. Et adde. Bar. in l. non id circo. C. de iuris, ꝛ fac. igno. Et Bal. in d. l. pactũ. in fi. prin. de pac. ꝛ de intellectu huius gl. no. per Bald. in rub. C. res inter alios act. in vlt. col. ꝛ ibi hec omnia limitat, niſi interueniat iuramentum. Et an pax poſſit fieri abſenti, habetur per bal. in l. ij. C. de lib. ꝛ eo. liber. ꝛ de authoritate gl. hic, plene per Bal. in l. ꝛ heredi. §. nos autem. de pac. Bal. in l. j. de interro. ac. ſequitur iſtam gl. ꝛ d. Ant. ꝛ in c. fi. de confeſ. tenet opi. Bar. Pe. ꝛ Cy. in d. l. generaliter. in x. queſ. idem Saly. in l. j. in xv. op. C. de confeſ. per do. Ant. ꝛ Imo. in cap. cum pridem. de pac. ſcripſi poſt Fulg. in d. l. poſtquam liti. Adde vt per Pau. de Ca. conſi. ccclxxj.

k ALEX. ¶ Daretur exceptio doli. Idem tenet. Sal. l. ſi certis. C. de pac. ꝛ in hoc caſu dicit habere locum gl. hic. Et ad iſtam materiam vide Ang. in d. l. idem in duobus. §. fin.

§. Si heres. Quamuis heres damnetur non petere a geſtore, tamen propter ea que doloſe geſta erant, agere poteſt. Nota, ꝙ ſi teſtator iubet heredi, ne agat, intelligitur preter quam de dolo, dicam in l. Aurelio. §. j. j. eo.

§. Et ei. Dicitur hic, ꝙ poſſum relinquere liberationem ei cui commodaui. Sed quero, an poſſit conueniri vt rem reſtituat iſte cõmodatarius. Et Guil. de Cug. format hãc q.
a in l. ſi vnus. §. illud. ſ. de pac. ꝛ dicit,[a] aut libero te ab actione depoſiti, vel commodati, ꝛ tunc poteſt conueniri pro reſtituenda actione in rem, quia ſolum ab illa actione fuit liberatus. Aut dicit promitto te non conuenire depoſiti, vel ex cauſa depoſiti, ꝛ tunc quia magis generaliter ſequitur, non poterit conueniri actione in rem, ideo qꝛ habet ex cauſa depoſiti. Simile in iuramẽto, quia ſi eſt in rem porrigitur ad omnes actiones. Secus ſi iuretur ſuper vna actione, lege duobus. §. j. ꝛ §. ſi quis iurauerit. ſ. de iureiur. ꝛ l. j. §.
b ſi fideiuſſor. infra qua. re. actio. nõ da. Breuiter teneo contrariũ,[b] quia quando relinquitur liberatio illis perſonis. que hac l. ponũtur, videtur relicta liberatio doli, ꝛ culpe, ꝛ omnis preſtatiõis, ad quam tenebatur vigore illius contractus: non autem videtur remiſſa actio in rem, quia illa actione conuenitur vt quilibet extraneus, non vt depoſitarius. l. Reſcimus. §. fundum. de re iud. ꝛ l. de eo. in fi. ſ. ad exhiben. pro hoc eſt tex. in l. ſi in lege. §. fi. ſupra locati. ꝛ l. ſi ei cui. j. eo. ꝛ gl. in l. Aurelius. §. Meuia. j. eo. non autem videtur relicta ipſa res, niſi expreſſe ſit dictum. Hoc intelligo verũ quando depoſitum eſt factum in certa ſpecie. Sed ſi eſſet factum in pecunia numerata: tunc eſſet idem, quod in liberatione relicta cuilibet debitori: quod vidiſtis ſupra in pluribus legibus, ꝛ dicã. j. eo. l. Aurelio. §. Caius.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Et dicit. Si relinquitur liberatio commodatario, an poſſit conueniri actione in rem vide que dixi poſt Bar. in l. j. ſ. ſi cert. pet. ꝛ Bar. in l. cum neceſſitatem. C. de fideic. ꝛ quid importet ſi lego liberationem ei, quem poteram conuenire rei vendicatione, vide Bal. in l. ſi creditor. C. de fideic. ꝛ adde no. in l. ſub pretextu. C. de tranſac. ꝛ Ray. ꝛ Bal. ꝛ Sal. ibi videntur velle ꝙ in obligatione generali relicta liberatione, vel facta tranſactione intelligatur remiſſa facultas vendicandi ſi ad illam rem reſtituendam tenebatur actione generali, puta tutele, vide que ibi dixi poſt Bal.

b POMA ¶ Breuiter teneo contrarium. Uide Alexã. conſi. clxx. in ij. volu.

LEX X.

a **SI quis[a] ratione.** Intellige hanc legem qñ relinquitur liberatio a geſtione iam facta, vt quando aliquis relinquit liberationem olim tutori ſuo. Sed quando relinquit liberationem pro geſtione futura, nunquid videtur remiſſus dolus vel redditio reliquorum, dicam in l. Aurelio, §. j. j. eo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si quis. vide quod per iſtum tex. dicit Bald. in l. fi. §. pe. de condi. inde. ſupra.

LEX XII.

SI debitor. Ad hoc quod intereſt mea potius non ſoluere, quam ſolutum repetere dicitur legatum valere. hoc dicit. Iſtam legem intelligo quando fideiuſſor non poterat petere, vt liberetur: qꝛ non erat de caſibus poſitis in lege Lucius. ſ. mãd. ꝛ C. man. lege ſi pro ca

alias ſi iure ſuo poſſet petere,legatū non valeret,quia ſua non in tereſt

LEX XIII.

Lucius. Liberatio ab onere reddendarum rationum,ad reliqua non poꝛrigitur,niſi exprimatur.h.d. In tex.ibi,ſubſcriptionem, per quod videtur pꝛioꝛis tempoꝛis liberationem reliquiſſe. De hac materia dicam j.eo.l.Aurelio.

LEX XIIII.

Si creditoꝛ. Non valet legatum liberationis ei relictum qui ſe poteſt exceptione tueri.h.d. Oppo.quod legatum liberationis pariat etiam actionem, vt quis liberetur per acceptilationem,l.iiij.§.j.ſ.eo. ergo videtur iſtud legatum valere.quia continet emolumentū.Sol. legatum liberationis ſit pꝛincipaliter ad exceptionem.Unde ſi iſtud non valet,quia iam habebat eam,non valebit in alijs remedijs de quibus ibi dixi.

LEX XVI.

Si quis in teſtamento. In dubio relictum liberationis,intelligitur in rem,vt ſic perſonam heredis compꝛehendat.h.d.iſta lex.

LEX XVII.

1 Liberatio relicta cōductoꝛi per teſtatoꝛem quid contineat.

Si ei cui fundū. Si legatur liberatio cōductoꝛi:omne id videtur remiſſum,ad quod pꝛeſtandū actione perſonali tenetur.

1 h.d. ¶ †No.quod ſi teſtatoꝛ reliquit liberationem ſimpliciter,videtur remiſiſſe debita. Item videtur remiſſa tota locatio,& ſic id, ad quod tenetur ratione doli,vel culpe,vel reliquoꝛū.Quod qualiter intelligatur,dicam j.eo.l.Aurelio.§.j.Item no.quod non videtur relicta ipſa res,ſed vt heres teneatur pati vti frui,id eſt,vt det gratuitam habitationem.vt hic,& j.eo.l.Caſſius. Dic vt dixi in l.non ſolum.in fi.ſ.eod.

LEX XX.

Uamita. No.caſum huius legis. Legatum liberationis extinguitur ſolutione.h.d.¶ Op.dicitur hic,quod legatum liberationis contineat reliqua: contra ſupꝛa eo.l.non ſolum.§.pe.& j.l.pꝛox.§.j.Sol.vt ibi incontinenti videbitis.

LEX XXI.

Aurelio. Legatū liberatiōis eſt perſonale, & ad heredes non tranſit h.d.Et hanc legem declara vt dixi ſ.eo.l.non ſolum.§.tale.

1 Adultus licet habeat curatoꝛem, tamen poteſt facere teſtamentum.

Legatum liberationis non poꝛrigitur ad dolum & reliqua.

2 Liberatio relicta ei, qui tenetur ad pecuniam vel ad rem, in qua non habetur ratio doli,& culpe,quid impoꝛtet.

3 Liberatio relicta ei,qui tenetur ex contractu,in quo venit dolus & culpa leuis,& leuiſſima, vel leuis tantum, complectitur omnia, etiam ratione doli,& culpe,vel reliquoꝛum, licet ad rei reſtitutionem teneatur.

4 Idem eſt in liberatione inter viuos facta ſimpliciter.

5 Liberatio facta inter viuos ei, qui tenetur ex contractu depoſiti compꝛehendit dolum,idem in vltima voluntate.6.

7 Liberatio facta in vltima voluntate,vel inter viuos ei, qui tenetur actione vniuerſali,vel generali,quid contineat.

8 Liberatio relicta alicui pꝛo adminiſtratione futura,non intelligitur vt videatur dolus remiſſus.

9 Liberatio facta ei,qui tenetur pluribus actionibus particularibus quando poꝛrigatur ad omnia.

10 Clauſula appoſita in inſtrumento confeſſionis facte de centum,& dictum eſt generaliter &c.refertur ad ſpecificata tantum, ſi ſalua ratione recti ſermonis ad id referri poteſt,aliter refertur ad omnes cauſas.

11 Clauſula generalis appoſita poſt ſpecificata,que refertur ad omnes cauſas,non refertur ad ignoꝛata,niſi appareret remittentem voluiſſe remittere.

12 Confeſſio teſtatoꝛis confitentis plene ſibi fuiſſe ſatiſfactum de omnibus,nihil operatur,niſi pꝛobetur.

Idem ſi in inſtrumento contineatur liberatio per acceptilationē.

13 Liberatio facta ab vna cauſa particulari,in qua ſunt aliqua acceſſoꝛia,complectitur omnia.

14 Liberatio generalis facta quando eſt vna cauſa tantum,& aſſeritur partem fuiſſe ſolutam,& factam refutationem de toto,compꝛehendit omnia.

a **§.Caius.** [a] Iſte §.habet materiam pꝛofundiſſimā,a noſtris gloſſatoꝛibus,& a doctoꝛib9 male examinatam.Si teſtatoꝛ liberat curatoꝛes, non videtur relicta libera-

1 tio doli,vel reliquoꝛum.h.d. ¶ †Not.ꝙ adultus licet habeat cu-

b ratoꝛem,poteſt facere teſtamentum. De quo per gl.[b] in l.j.§.fi. queſitum.j.ad Treb.& no.ꝙ legatum liberationis non poꝛrigitur ad dolū,vel ad reliqua.¶ Modo veniamus ad gl.vt eā intelligatis,debetis ſcire,ꝙ in hac glo.ponuntur due gl.antique,&c Accur.eas repetit & ideo ſi repetit bis idem,vel loquitur plures in eodem caſu ,non miremini,Secunda pars gl.incipit ibi,item ta,quod liberatio.Opp.ꝙ videantur omnia remiſſa, vt j.eo.l.Aurelius.§.Titius Sol.ibi ſpeciale,in patre.Item contra ſ.de pa. l.ſi vnus.§.illud,& Inſti.de leg.§.ſi quis debitoꝛi,vbi nullo modo poteſt conueniri etiam de dolo.Quare gl. diſtinguit tres caſus. Quandoque quis eſt debitoꝛ pecunie tantum. quandoque quis eſt debitoꝛ doli & culpe:quandoque quis eſt debitoꝛ doli tantum. Pꝛimo caſu loquitur d §.ſi quis debitoꝛi.Secundo loquitur Tertio loquitur d.§.illud.Uide gl.que incipit,imo videtur remiſſum.Ibi,ſed dic,refert &c.Item vide gl.ibi,item nota,& ſe ad pꝛedictos caſus,ſcilicet ad pꝛimum & ſecundum.¶ Declaranda igitur hac materia,habemus videre quid impoꝛtet legatum liberationis.Pꝛimo quando relinquitur debitoꝛi,qui tenetur ad pecuniam,vel ad rem,in genere foꝛſan,vel in ſpecie, non eſt habenda ratio doli, vel culpe, & pꝛopter hoc tenetur ad aliquam quantitatem.Secundo,quando relinquitur ei,qui tenetur ex aliquo contractu,in quo venit dolus & culpa,& de actione ſpeciali.Tertio,quando relinquitur ei, qui tenetur ex contractu in quo venit dolus tantum ex actione ſpeciali. quando relinquitur ei,qui tenetur actione vniuerſali,ſeu generali.Quinto quando relinquitur ei,qui tenetur pluribus actionibus particularibus.Sexto,quando relinquitur ei, qui tenetur vna actione particulari pꝛincipaliter,in qua veniunt que acceſſoꝛie.

2 ¶ Redeo †igitur ad pꝛimum, & quero quando liberatio relinquitur ei,qui tenetur ad pecuniam,vel ad rem,in qua non habetur ratio doli & culpe,vt per hoc ad plus teneatur,quid impoꝛtet iſta liberatio? Reſp.impoꝛtat actionem vt liberetur, & exceptionem.& alia que dixi in l.ſi quis decedens.§.nunc de effectu.ſ. & hoc ſi debitum erat vere,ſecus ſi debitum non erat in effectu. eo.l.ſi creditoꝛ.& j.eo.l.petitoꝛ.Et de hac loquitur Inſti.de leg.§. ſi quis debitoꝛi.Quid autē impoꝛtet liberatio facta inter viuos

3 dixi in d.§.nunc de effectu.¶ Secundo,†quero,quando relinquitur liberatio ei,qui tenetur ex contractu,in quo venit dolus & culpa leuis,& leuiſſima,vel leuis tantum,& in actione ſpeciali.In hoc caſu videntur relicta omnia,ad que ipſe tenetur ratione doli vel culpe,vel reliquoꝛū,ad rē tamen teſtatoꝛis reſtituendam tenetur vt ſ.eo.l.ſi ei cui fundū,cum l.ſeq.dixi.ſ.eo.& l.non ſolū debitoꝛ. §.pe.hoc intelligo verum, niſi dolus eſſet commiſſus contemplatione illius liberationis,q2 foꝛte dixit,volo aliquid ſubtrahere,quia habeo liberationem,arg.l.tres fratres.ſ.de pac. ſimiliter eadem ratione in liberatiōe facta inter viuos ſimpliciter.¶ Ter-

4 tio †quero,quando liberatio relinquitur ei qui tenetur ex contractu, vbi venit dolus tantum,vt in depoſito? Et pꝛimo quid impoꝛtet talis liberatio facta inter viuos. Tex.in §.illud.de pac.dixit, quod do9 videtur eſſe remiſſus.Et aſſignat rationem,quia non poteſt videri aliud eſſe remiſſum.Et hoc intellige imo poteſt videri remiſſa lata culpa,que venit in depoſiti actione. l.j.C.depoſi.& l.quod Nerua.ſ.depoſit.Reſp.lata culpa dolo comparatur,& venit in conſequentiam,vt quod dicitur de vno, intelligatur dictum de alio,cum habeatur loco eiuſdem.Sed tunc que-

5 ro,quid †impoꝛtat talis liberatio in vltimis voluntatibus.Et d.§.illud.dicit,quod non videtur remiſſus dolus, & fundat hunc tex.rationem diuerſitatis inter cōtractus,& vltimas voluntates aſſignat ſicut tex.in ſimili in l.j.C.de pecu.eius qui ... quā opi.firmat gl.in l.ſub pꝛetextu,C.de tranſa.dū remittit ... §.Puto cōtrariū,ꝙ videatur remiſſus dolus in vltima voluntate,pꝛo hoc tex.in ſimili.ſ.e.ti.l.ſi ei cui.& dixi.ſ.pꝛoxi.q. ... quia non poteſt operari legatū in alio,ſicut dixi in contractibus ergo &c.l.ſi quando.ſ.de le.j.& iſtud puto verum.¶ Quarto que-

6 ro,†quando relinquitur liberatio in vltima voluntate, vel inter viuos ei,qui tenet actione vniuerſali,vel generali.& hec eſt noſtra

c materia.& videamus pꝛimo inter viuos.Pone,ꝙ aliquis liberat tutoꝛem,vel negotioꝛum geſtoꝛem generaliter,quid impoꝛtet hec

d liberatio,an videatur[d] remiſſus dolus? Gl.in l.actione.C.de tranſactio.in gl.fi.tenet,ꝙ ſic,arg.d.§.illud.Ad hanc legem reſp.quod aliud in liberatione inter viuos,aliud in vltima voluntate,hoc tenet Pet.C.de tranſac.l.ſub pꝛetextu.in fi.Hoc etiam tenet ... in l.Pōponius.ſ.de neg.geſt.Contra opi.iſtoꝛum videtur ... l.Lucius.ſ.eo. in eo.quod ibi dicitur, quod teſtatoꝛ viuens ... ſcripſit rationes: & tamen vigoꝛe illius ſubſcriptionis non habet liberationē a reliquis,niſi ſpecialiter ſit expꝛeſſum.Dicit ... in cōtractib9 liberatione facta inter viuos,ſi quidē dolus ... hibitus,ex quo ille qui cōmiſit,aliquid adeſt, vt q2 ſubtraxit ...

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

reliqua retinet, tūc non venit in generali remiſſione, vt ſ. eo. l. Lucius. ⁊ l. tres fratres. ſ. de pac. Si vero fuit dolꝰ adhibitꝰ, ex quo nihil adeſt ei qui dolū cōmiſit, tunc videt̄ dolus remiſſus. Ita intelligo gl. in l. actione. C. de trāſact. ⁊ que dicta ſunt, ſ. per dictos doct. Predicta vera, niſi expſſe ſit facta mētio doli, ⁊ reliquorum tūc in dolo preterito, ⁊ reliquis p̄teritis, ſufficeret, vt ſ. eo. l. Lucius. ⁊ d. l. actiōe. iſta materia eſt qn̄ fit liberatio gratuita. In trāſactione vero habemus aliā materiā, vt patet in l. age. C. de tranſac. ⁊ l. ſi de certa. e. tit. ⁊ ſ. de arbi. l. ď rebꝰ. ⁊ C. de iud. l. licet, tn̄ in cōtractibus iter viuos eſt quedā gl. in l. Pomponiꝰ. de neg. geſt. que in dubio videt̄ ſic diſtinguere, aut remittēs ſciebat dolum, ⁊ videtur remittere, alias non. Sed illa gl. debet intelligi in eo, qui gratificat, ⁊ approbat negotia geſta: qꝛ etiam ad probationem tendit nō principaliter ad liberationem, ⁊ ideo in illo actu illa diſtinctio poteſt ꝑcedere. Sed quādo quis ſimpliciter liberat, procedūt ea que dixi ſ. ¶ Quero, † quādo fit liberatio in vltima voluntate, quid importat hoc legatū. Et certe ſi ſit patri, ſine dubio iſtud legatū importat liberationem a toto, vt j. eo. l. Aurelius. §. Titius. Si vero ſit extraneo, tūc aduerte diligēter, ⁊ credo, ꝙ tūc intelliges. Quādoqꝫ teſtator ipſe diſponit, ⁊ ipſe liberat, ⁊ liberationem relinquit, non autē grauat heredem ſuū ꝙ liberet, tunc non videt̄ remiſſus dolus, neqꝫ reliqua. Hic eſt caſus in §. noſtro cum omnibus ſimilib. Idē ſi grauat heredē ſuum non agere, non autem grauat vt liberet, l. nō ſolū debitorem. §. pe. ſ. eo. Sed ſi teſtator grauat heredē vt liberet, vel vt quid ſimile faciat, tunc videtur remiſſus dolus ⁊ obligatio reliquorū, ⁊ omnia ſicut in contractibus, vt ſ. dixit. Hic eſt tex. in l. ſi quis rationes. in fin. ſ. eo. ⁊ ſ. l. proxi. Ratio horum videtur eſſe, qꝛ vnum legatū dicitur plenius altero, vt dicitur in gl. ſupra proxi. Vel dic rationem clarius, in teſtamento, quādo teſtator relinquit, nō videntur remiſſa reliqua, quia mortis cogitatione turbatus, nō eſt veriſimile quod de hoc cogitet. Sed quādo teſtator grauat heredē, vt liberet, videt̄ gra-

7 uare vt liberet inter viuos, [c]ſed liberatio inter viuos illud importat, vnde virtus illorū verborū hoc habet. Et ſi diceres, heres tenetur ad liberandum, etiā quando teſtator reliquit liberationem ſimpliciter, l. iiij. §. nunc de effectu. ſ. eo. eſt verum qꝛ lex hoc vult, non ꝙ teſtator dixerit, ⁊ ſic nō apparet de volūtate eius, ita intelligo hāc materiam. Contra facit l. Aurelius. §. filias. j. eod. ſed ibi

8 dicā. ¶ Sed [f] quid ſi relinquitur liberatio alicui pro adminiſtratione futura, an habeāt locum predicta? Dico, quod pro adminiſtratione futura nunquam poteſt videri remiſſus dolus, etiā ſi teſtator vel cōtrahentes expreſſerint, quod nō teneatur de dolo, l. ſi vnus. §. illud. ſ. de pac. ⁊ l. quidam decedens. de admi. tut. ⁊ ibi gl. ⁊ ideo. l. ſi quis rationes. ſ. eo. debet intelligi, quando relinquit̄ liberatio pro adminiſtratione iā facta. Et ita intelligit Dyn. illā legem in l. quidā decedens. quod eſt valde notādum. ¶ Quinto

f quero [f] principaliter † quando relinquitur liberatio ſimpliciter ei,

9 qui tenetur pluribus actionibus particularibꝰ. Sl. in l. emptor. §. Lucius. ſ. de pac. videtur intelligere, quod generalis liberatio ad omnia porrigat̄, niſi appareat teſtatorē ſenſiſſe de certo. Gui. ibi dicit, quod de certo tantū videtur intellexiſſe, quando de aliquo ſpecialiter mētio fuit habita, vt ſic clauſula generalis reſtrin

g gatur ad illud expreſſum. [g] Pro quo dictus §. Luciꝰ. ⁊ j. eo. l. Aurelius. §. ſticho. quod ſi eſſet verum, eſſet valde notandum: qꝛ quo

10 tidie ſic dicimus, † facio tibi inſtrumentū quittationis de centū, ⁊ poſtea dico, ⁊ generaliter, ⁊c. vt illa clauſula, ⁊ generaliter, referat̄ tantū ad ſpecificata. Hoc videtur cōtra caſum l. pluribus. de ac

h cepti. Ideo pro declaratione huius paſſus debes aduertere, [h] qꝛ quādoqꝫ clauſula gn̄ralis poteſt referri ad ſpecificata, ſalua ratione recti ſermonis, ⁊ tūc ad illa tātū reſtrigit, l. ſi ex pluribꝰ. de ſol. ⁊ l. ſi de certa. C. de tranſac. Si vero non pōt referri ad ſpecificata

* ſalua ratione recti ſermonis, tūc refert̄ ad omnes cauſas*, quas remittens ſciebat, l. pluribus. j. de accep. ⁊ cū hac diſtinctione debet intelligi, l. emptor. §. Luciꝰ. ⁊ gl. ibi poſita. ſ. de pac. Ad cau

11 ſas † autē, quas ignorabat, nō poteſt referri, qꝛ no[n] [poteſ]t videri de his cogitatū, l. cū Aquiliana. ſupra de tranſac. [i] qꝛ remit

i tere eſt donare, [i] l. cōtra iuris. in fi. ſ. de pact. ſed ignorans nō donat. C. de do. l. nec ignorās. ergo ⁊c. Predicta vera, niſi appareret remittentem voluiſſe remittere etiā que ignorabat, l. cū Aquiliana. de trāſact. vt qꝛ dixit, volo ꝙ omnis cauſa que eſſe poſſit, ſit remiſſa, vt ibi dicit. Quando autem eſſet facta liberatio generalis, non facta expreſſione alicuius cauſe, tūc ſine dubio referretur ad

k omnia, [k] de quibus eſt cogitatū, d. l. pluribus. de acceptil. Predi

12 cta vera in liberatione, que fit ex mera volūtate. Sed † quid ſi dicitur in inſtrumento, predicta ideo fecit, qꝛ fuit confeſſus ſibi plene ſatiſfactū de omnibus. Aduerte, quod iſta verba, confiteor mihi plenarie ſatiſfactū, ſi apponantur in vltimis voluntatibus, nihil operantur, niſi probetur, l. j. C. de fal. cau. adiec. leg. ⁊ l. Aurelꝰ. §. fi. j. eod. Idem puto, ꝙ ſi apponatur in inſtrumento, in quo continetur liberatio per acceptilationem. Ratio eſt, quia cum de natura acceptilationis ſit, vt cum quis cōfitetur ſibi ſolutum, illud

l quod ſibi ſolutum non eſt, illa verba videntur appoſita. [l] magis ad ſolenniꝫandum acceptilationem, quam quod hoc ſit verum, l. iiij. §. nūc de effectu. ſ. eo. ⁊ l. mortis cauſa capimus. §. j. ſ. de dona.

* cauſ. mor.* Sed ſi non continetur in inſtrumēto acceptilatio, ſed ſimplex quittatio videtur magis dubiū. Nam ille, qui dicit, ſibi de omnibus ſatiſfactum, omnia ſcire videtur. Dubitatiue dico, ꝙ refertur ad omnia, niſi probet ſe ignoraſſe, quod probare eſt

13 difficile, quia preſumptio eſt contra eum. ¶ Sexto quero, † [m] quā

m do eſt vna cauſa particularis, in qua ſunt alique cauſe acceſſorie, quid iuris? tunc reſpondeo, ab omnibus videtur liberatus, licet de acceſſorijs nihil ſit dictum, l. ſi cum tibi. C. de iudi. Poſſemus

14 etiam querere, quid † ſi vna cauſa eſt tantum, ⁊ facio tibi liberationem generalem, ⁊ aſſero mihi ſolutam partem: vt ſi debes mihi centum, ⁊ facio refutationem pro quinquaginta mihi ſolutis. Eſt de hoc caſus C. de tranſact. l. ſi quidē. ⁊ ideo hodie habentur forme liberationis ita generales, quod omnia comprehendunt.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Caius. Sing. dicit Ang. in conſ. clxix. vbi de hoc plene circa princ.

b ALEX. ¶ De quo per gl. Idē dicit not. Bal. in c. j. in prin. per illum tex. per quos fiat iueſti. vbi omnino vide. ⁊ iſtū tex. alle. not. Bald. in l. j. in lec. ij. in repet. de ſac. ſan. eccle. in q. ď ꝓdigo. ⁊ in l. ſi curatorē habens. de in inte. reſt. mi. Dubiū eſt an ſi minor xxv. annis dat in teſtamēto licentiam executoribus vt vēdāt predium, an tunc requiratur decretū iudicis, de quo vide not. bal. in l. prediū. ſ. quando decre. opus nō eſt, vbi alleg. iſtū tex. ⁊ ad Bar. hic vide Bal. in l. ſi frater. C. qui teſt. face. poſ. ⁊ ibi etiā quid ſi fuit dolo inductus ad teſtādū, ⁊ qd in donatione cauſa mortis, vide bal. in d. l. ſi curatorem habens. Adde predictis vt per Ro. conſ. xcix.

c ALEX. ¶ [Acti]one ꝙ aliqs. Adde bal. i l. ſub p̄textu. la. ij. C. de trāſac. ad fi. ⁊ in l. actiōe. eo. tit. ⁊ bal. ⁊ Imo. in l. ſi ſeruꝰ vetitꝰ. de l. j. ⁊ Bal. in l. cū neceſſitatē. C. de fideic. per Bal. ⁊ Ang. in l. ſi vnus. §. illud. ſ. de pac. vide etiā Ray. ⁊ Bal. ⁊ Ful. in d. l. ſub pretextu.

d ALEX. ¶ An videatur. Quid ſi remittit̄ tutori omne id, in quo ratione doli eſſet condemnatus, dic ꝙ non valet ſecundum Sali. in l. actione. C. de tranſac. ⁊ vide quod ibi not. Bal. in l. fi. ⁊ pleniꝰ Sal. in l. cum neceſſitatem. de fideicom. ⁊ ibi vide Bal. in materia.

e ALEX. ¶ Inter viuos. Idem tenet Ang. in conſ. cix. verſic. vide plenius in conſil. clxix.

f And. Bar. ¶ Quinto quero. Et vide Io. de Imo. in c. conquerente. de offic. ord. vbi allegat iſtud dictum Bart.

g ALEX. ¶ Ad illud expreſſum. In contrarium eſt l. doli clauſula. de verbor. oblig. cum ibi nota.

h ALEX. ¶ Debes aduertere. Nota ꝙ clauſula gn̄ralis refertur ad preterita. ⁊ ad omnia, adde bar. in l. ſi de certa. C. de trāſac. ⁊ in l. emptor. §. Lucius. hic alle. ⁊ quod ipſe no. in l. de. pupillo. §. ſi pluribꝰ. de oper. noui nūc. ⁊ bal. not. in l. ſub pretextu. la. ij. de trāſac. per bar. in l. pactum. in xiiij. q. cum ſeq. C. de col. in vlt. col.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Refertur ad omnes cauſas. Plures modos ad faciendum ꝙ tutor aut alius adminiſtrator pleniſſime liberetur ab adminiſtratione, vide per Cepol. cautel. ccxxj. inci. tutores ſemper deſiderant.

i ALEX. ¶ Eſt donare. Ad hoc facit quod not. Bar. in d. l. ſub pretextu. la. ij. in prin. C. de tranſac. ⁊ ibi ſcripſi poſt Fulg.

k ALEX. ¶ Referretur ad omnia. Et an generalis renunciatio trahatur ad feuda, vide Bal. in aut. in ſucceſſione de ſuis ⁊ leg.

l ALEX. ¶ Videtur appoſita. Sed circa hoc cogita propter ea que dixit bar. in l. ſi pluribus. j. de ſol. ⁊ in l. ſi acceptolatū, per illum tex. j. de accep. ⁊ ad materiam, vide Iaco. de Aret. in conſ. ſuo incip. habebam debitorem in decem ex cauſa mutui, ⁊ in viginti ex alia, quem refert Bar. in l. ſi de certa. C. de trāſact. Io. Fr. Ru. ¶ Adde omnino Ang. de Aret. in §. j. Inſti. quibus modis toll. obliga. ⁊ Rapha. cuma. in conſ. xxiiij. vbi tenet cōtra bar. hic, vide etiam Barto. Sozi. in conſil. clix. incip. in preſenti conſultatione.

* CLAV. DE SEISS. ¶ De dona. cauſ. mort. Non tamen poteſt opponi exceptio nō numerate pecunie, ex quo facta eſt acceptilatio. ita loquitur Bart. in l. ſi ex pluribus j. de ſol. ⁊ illud eſt qď hic dicit, adiectio nihil operatur.

m ALEX. ¶ Sexto quero. Facit l. ij. in prin. ſ. ſi quis cau. idem in alijs connexis, ſecunduꝫ gl. in c. accuſatus. in verſ. iudicari. de her. in vi. quā allegat Paul. de Caſt. in d. l. ſi de certa. ⁊ ibi vide Bal. illā gl. etiā alleg. Ang. in l. qui Rome. §. duo fratres. de verb. obli.

LEX XXII.

Si id quod. Legatum liberationis, vel nominis extinguitur ſolutione, vel alia liberatione viuo teſtatore contingente: ſecus ſi ex mortuo facto heredis contingat, hoc dicit. Legem hanc habes declaratam. ſ. eo. l. non ſolum autem. §. fin.

LEX XXIII.

Quod mihi. Iſtam legem declara vt plene dixi, in l. iiij. §. nunc de effectu, ſupra eod.

LEX XXIIII.

Procurator. Videtur contra hanc legem l. cum ita, ſupra eo. ꝛ id quod dixi ſ. eo. l. Aurelio. §. Caius. Item eſt contra l. ſi quis rationes. in fi. ſ. eo. Solu. hic primo vetuit rationes exigere, poſtea dixit, eoq́ȝ nomine. ꝛc. ꝛ ſic grauamen deliberando procuratorem. fuit limitatum eo nomine, hoc eſt eatenus, quatenus vires precedentis legati excedunt: ſecus ſi ſimpliciter iuſſiſſet heredem liberare, vt legibus contrarijs.

LEX XXV.

1 ☞ Liberatio legata debitori heredis reſtringitur ad debitum tempore apertarum tabularum.
2 Heres poſt aperturam teſtamenti preſumitur habere ſcientiam contentorum in teſtamento.
3 Heres voluntarius, ꝛ non neceſſarius. poſt aditam hereditatem preſumitur habere notitiam teſtamenti.
4 Heres poteſt probabiliter ignorare legata in codicillis.

a 1 **Cum heres.** [a] Si † legatur liberatio debitori heredis, reſtringitur ad debitum tempore apertarum tabularum. h. dicit. Opp. ſ. eo. l. ſi id quod. Solu. hic quando legatur liberatio debitori heredis: ibi quando teſtatoris. Ratio eſt, quia quando legatur debitori teſtatoris, non poteſt ſolui heredi, niſi dicat ſe heredem. Sed quando legatur debitori heredis poteſt ſibi ſolui, non vt heredi: ꝛ ideo diſtinguatis vt hic videbitis. ¶ Quero quid ſi ſoluit ante apertas tabulas ꝛ ſic ante hereditatē aditam, ꝛ heres hoc ſciebat. Bl. dicit, ꝙ tūc repeteret, quia tunc dolo proximum eſt.
b Sed ideo [b] hic dicit, propter apertas tabulas, † quia tunc preſu-
2 mitur ſcire que in teſtamento continentur, quod nota bene. Itē videtur, ꝙ hec lex non procedat, nec habetur diſtinctio ſcientie, vel ignorantie, vt Inſtit. de leg. §. ſi vero heredis. ꝛ ſ. de le. j. l. cetera. §. fi. Solu. gloſ. ꝙ illud verum poſt aditam hereditatem: hic ve-
3 ro ante aditam hereditatem. Et ſic not. † ꝙ poſt aditam hereditatem heres preſumitur ſcire que in teſtamento continentur. Concord. gloſſ. l. quidam. §. ſi quis filium. in gloſ. mag. infra, ad Treb. quod dictum limita, quia hoc verum in heredibus voluntarijs, qui non poſſunt eſſe heredes, niſi vires teſtamenti cognoſcant, l. ſed ꝛ ſi de ſūa. de acquiren. hered. ſecus in heredibus neceſſarijs, qui ignorare preſumuntur, l. eius qui in prouincia. in fine. ſi certum petat. facit infra, de acquir. re. do. l. queſitum. ꝛ l. ſi ſeruus te-
4 ſtamento. ſ. de ſtipul. ſer. Item † Secus in his que ſunt relicta in codicillis, quia illa poteſt heres probabiliter ignorare. probatur in l. iij. §. j. ꝛ l. non eſt ferendus. ſ. de trāſ. plene dixi in dic. l. cetera.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Cum heres. Et vide Bal. in authen. res que. C. com. de leg. vbi not. alleg. iſtam legem,
b AND. BAR. ¶ Sed ideo. Et vide bar. in l. eius qui. ſ. ſi cer. pet.
ALEX. ¶ Soluit gloſ. De hac materia per eum latius in dic. §. duo fratres.

LEX XXVI.

1 ☞ Differentia, in legato quando relinquuntur centum que debes ſi non debes, non valet legatum: ꝛ quando lego centum que tibi debeo, quia legatum valet, etiam ſi non debeo.
2 Legatum factum Titio de centum, que mihi debes, non valet.
Teſtator ſi mandat ſatiſfieri omnibus qui aliquid ab eo recipere debent, intelligitur de debitis ciuiliter ꝛ naturaliter, ꝛ ſic habenti inſtrumentum qui exceptione poteſt elidi, non ſatiſfiat.

Legaui Defectus debiti demonſtrati impedit ſubſtantiam legati relicti a creditore debitori: ſed non impedit ſubſtantiam legati relicti a debitore creditori, ſi certa quantitas exprimatur. h. d. Primo, ponuntur due queſtiones. Secundo, ponitur reſponſio ad primam. Tertio, ad ſecundam. Secunda ibi, reſpondi. Tertia ibi, contra autem. Dicitur hic, ſiue heres vetetur exigere, ſiue iubeatur liberare, nihil intereſt. Contra ſ. eod. l. ſi quis rationes. cōiuncto princip. cum ſi. Solu. Hic loquitur quando relinquitur certa quantitas pecunie: ſecus quando relinquitur liberatio generalis, quia tunc eſt differentia, vt dixi in l. Aurelio. §. Caius. ſ.
1 eodem. Quero † differentiam inter primum caſum ꝛ ſecundum. Reſpon. in primo caſu quando relinquuntur tibi cētum, que debes, ſi non debes, deficit ſubſtantia relicti, quoniam liberatio eſt relicta, que non poteſt preſtari, debito non ſubſiſtente, ergo, ꝛc. Sed ſecundo caſu, quādo dico, relinquo tibi centum, que tibi debeo, relinquitur certa quantitas, ꝛ ideo licet nihil debeam, debetur legatum, nec falſa demonſtratio ipſum vitiat. Hec differentia ponitur in l. ſi ſic. §. j. ſ. de leg. j. ¶ Quero, lego Titio centum
2 † que mihi debes: ſi nihil debes, an valeat legatum? Reſpon. ... quia deficit ſubſtantia relicti. Nam videor legare nomen, ... ipſam quātitatē: ſed iſtud nomē, ſeu actio, nō reperitur: ergo, ...
a vt probatur in l. ſi ſic. §. j. ſ. de leg. j. Vltimo not. [a] pone ꝙ in teſta-
3 mento dicitur, volo ꝙ ſatiſfiat omnibus, qui aliquid a me recipere debent: modo vnus venit cum inſtrumento debiti, tamen ... inſtrumentum poterat elidi per exceptionem. quia forte tranſ... ſum erat decennium, ſecundum formam ſtatuti huius ciuita... an iſte admittetur ad petitionem? Et dico ꝙ non, per hunc ... ibi, nullam vtilitatem, ꝛc. Preterea quando teſtator dicit ſatiſ... omnibus creditoribus, qui aliquid a me recipere debent, in... ge ciuiliter ꝛ naturaliter ſine exceptionis obſtaculo. l. ſi is ... fin. ſ. de ſolu. In contrarium facit l. quibus diebus. §. dom... ſ. de condi. ꝛ demonſt. vbi intelligitur de naturali tantum de... Sed reſponde, ꝙ ſic ibi de neceſſitate debet intelligi ex qua... perſone legatarij.

ADDITIO.

a ALEX ¶ Vltimo no. Volo ꝙ ſatiſfiat omnibus credito... qui debent a me recipere, vtrum intelligatur de creditoribus ci... uiliter, vel naturaliter tantum. vide Bald. tenentem con... in l. ꝛ ſi inutiliter. C. de fideicom. ꝛ vide Bald. in l. id qu... ribus. de epiſ. ꝛ cle. ꝛ quod no. in l. j. §. hec verba in fin. ... Bart. ne vis fiat ei. Et facit ad not. per Bartol. in l. j. ... quod ibi dixi. ꝛ quod notat bar. in extra. ad reprimē... demum. ꝛ vide Bal. ꝛ Imo. poſt Bart. in l. quibus die... minus. de condi. ꝛ demon. Item vtrum tali caſu debeā... bita, de quibus teſtator fuerat iniuſte abſolutus, vide Ba... l. id quod. ꝛ quod in c. quia pleriq́ȝ de immu. eccl. ꝛ hic adde ... in c. ſi. de preſc. vbi alle Bal. in diſputatione incip. ſtatuto ca... tur ꝙ fenerator, ꝛc. ꝛ vide quod not. Bal. in l. ſi creditor. ... ꝛ vide bal. ꝛ Imo. in l. ſi fideiuſſor. in prin. de leg. j. effectus ... gnus, vt ibi habetur. Adde Paul. de Caſt. conſil. cclv.

LEX XXVII.

Tutor. A legatario poteſt relinqui liberatio he... dibus, qui agnito legato repellitur ex... ptione, niſi beneficio etatis iuuetur. hoc dicit.

LEX XXVIII.

Videamus. Aliquando dicitur quis legata... rius propter ſpem, licet non pro... pter rem. h. d. iſta lex. Hanc legem habuiſtis ... quis reum. §. idem Iulianus.

LEX XXIX.

Aurelius. Effectus liberationis ... lis non extenditur ad ... dicit Vel ſic: Effectus liberationis non ... creditum ab herede contractum. hoc dicit.

§. Teſtamento. Legatum liber... tempore teſtam... nec ad poſt contractum extenditur. h. d. ꝛ eſt bonu...

§. Titius Seio. Caſus hui⁹ §. ... tis §. in aliquo non ... vnde ſumma⁹ vt ibi. (Dices, nonne hic dicitur, mihi debebit ... eſt tempus preteriti imperfecti, ꝛ ſic comprehendit futura ... bit Quintus. §. j. ſ. titul. j. Solu. illud in preteritis perfectis ... iunctiui. vel optatiui. Sed hic eſt indicatiui.)

§. Titius teſtamento. Generalis libera... tio patri relicta ... tinet liberationem reliquorum, ſecus in extraneo. hoc dicit. ... clara vt dixi in l. Aurelio. §. Caius. ſ. eod.

* **§. Meuia.** In generali liberatione * non videntur ... ſa ea, que poſſunt vendicari. h. d. Not. ... eſt hic, ad id quod dixi in l. non ſolum. §. finali, ſupra eod. ... Iuriſconſultus in l. ꝛ vno. §. j. ſ. de accepti. quando dat form... generalis liberationis, inter cetera, facit mentionem de actio...
a in rem. quod not. gl. [a] Oppon. de l. ſub pretextu. C. de tranſac. ... lu. patet ex predictis.

ADDITIONES.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Liberatione. Ad iſtud vide in ... quod dicunt Bar. Alber. ꝛ Pau. de Ca. in l. tres fratres. ff. de p... ad limitationem l. late pactum in prin. co. t. ꝛ quod dicit Pa... poſt Ant. in c. ij. de reſti. ſpoliat. ex cuius dictis poteſt hoc lim... ri. vide quod in ſimili dicit Roma. conſi. cc. circa med.
a ALEX. ¶ Quod not. gl. Et vide quod dixi poſt Bar. in l. j. ... petat. in vlt. col. ꝛ Bar. in l. pactū. in vj. alias. xij. q. C. de col... text. cum gl. eſt ſin. ſecundum Bal. in l. cū neceſſitatem. C. de ...
* CLAV. DE SEISS. ¶ Et vide per hunc tex. quod dicit ... in l. ſub pretextu. ij. C. de trāſac. ꝛ idem eſt econtra, ſi verba q... tuncunque generalia reſpiciunt ius reale, nunquam trahun... ad actiones perſonales, ſeu obligationes, ſecundum Alex. co... xij. volum. ij.

☞ Verba reſtrictiua adiecta legato facto codicillis, reſtringũt legatum factum in teſtamento, cum ipſo legato facto in codicillis tacite repetitum ſit.

§. Teſtamento. † Verba reſtrictiua adiecta legato in codicillis facto, reſtringunt legatum factum in teſtamento, cum ipſo legato codicillorum, tacite repetitum ſit. h. d. Sı. ſignat contrarium. j. de reb. dub. l. quoties. Sol. hic nullum erat verbum ambiguũ. Cum enim primum legatum ſit repetitum tacite per verbum, hoc amplius, verba reſtrictiua reſtringunt hoc legatũ, ⁊ primum tacite repetitũ, vt hic.

☞ Teſtator remittendo ſortem videtur remittere vſuras poſt teſtamentum contractas.

§. Legatum. Legatum liberationis, extenditur ad debitum acceſſorium poſt teſtamẽtum contractum, hoc dicit. Not. † ꝙ teſtator remittendo ſortem videtur remittere vſuras poſt teſtamentum cõtractas: concordat l. non ſolum. in princip. ſupra eod. l. fi. §. fi. j. eod.

☞ Legatum reſtringitur per rationem, ⁊ reſponſio denotat qualiter quis interrogationem intellexit.
2 Poſitio ſi eſt dubia, ex reſponſione colligitur qualiter reus intellexit.
3 Concluſio libelli denotat qualiter precedentia intelligantur.
4 Petens aliquem condemnari de furto, ⁊ narrat quod amouit, intelligitur doloſe.

a **§. Sticho.** [a] † Legatum reſtringitur per rationem.
1 Item per reſponſionem apparet qualiter quis interrogationem intellexit. h. d. Concordat l. cum pater. §. dulciſſimis. ſ. de leg. ij. ⁊ l. epiſtolam. in princi. ad Treb. (tetigi in l. iiij. de alimen. leg. ſ. vide glo. hic, que incipit, hec ratio appoſita. ibi, §. ⁊ licet. Sol. ibi nõ eſt aliqua ratio, per quã precedentia vel ſequentia reſtringãtur: hic ſic.) Itẽ no. † ꝙ dixi ꝙ ex reſponſione
2 apparet [b] qualiter quis interrogationem intellexit. Primo facit
b ad poſitionẽ, qñ ſi eſt dubia, intelligitur ex reſponſione qualiter reus intelligit: Item facit, † ꝙ ex concluſione libelli [c] apparet qua
3 liter precedentia intelligãtur: ⁊ ſic ſi in concluſione peto aliquem
c † condemnari de furto, ⁊ in narratione dixi, ꝙ amouit, debet in
4 telligi ſcilicet, doloſe, ex eo ꝙ petiit eum furti condemnari, de quo per Cyn. in l. nec exemplum. C. de falſis.

ADDITIONES.

a POM A. ¶ Sticho. Bene facit quod vult Bald. ⁊ Imo. in l. viro. ⁊ ibi Alex. ſolu. mat. que ponit Iaſo. in §. omnium. Inſti. de acti. Fel. in cap. licet cauſam. de proba. ⁊ vide que poſuit ad bar. in l. certi condictio. in fi. prin. ff. ſi cer. pet. vide Roma. conſi. cx. ad finem.

b ALEX. ¶ Ex reſponſione apparet. Per reſponſionem poſitionum, ⁊c. vide Bar. in l. ſi quis intentione ſ. de iudi.

c ALEX. ¶ Concluſione libelli. Et no. ꝙ attenditur concluſio libelli. Et dicit Bal. in l. fi. C. de comp. ꝙ ſuſtinetur libellus loquẽdo groſſomodo, quia debet attendi effectus libelli ſecundum bal. in authen. dos data. C. de dona. ante nup. Item poteſt ſuſtineri, quia lex ſupplet quod deeſt libello, ſecũdum Bar. in l. vbi adhuc. C. de iure do. Item quilibet libellus ſuſtinetur ſi verba ſunt talia ꝙ poſſint interpretari ex ſententia, ⁊ reduci ad vias iſtas. Ita colligitur ex dictis Inn. in cap. conquerente. de offic. ordin. ⁊ ibi per Inno. ⁊ expreſſe per domi. Anto. in cap. conſtitutus. de reli. do. ⁊ adde que no. Inno. in c. examinata. de iudi. ⁊ quod not. Bar. in l. ſi olei. C. loc. in aliis actibus, vide Bartol. ⁊ quod ibi dixi in l. j. §. quibus. ꝙ cuiuſque vni. nomi. Et ad dictum Bart. adde dictum Inno. in cap. ſuper literis. de reſcrip. quod retuli in l. ſi dubitetur §. j. de fideiuſ. ⁊ refert etiam illud Bald. in l. edita. de eden. vbi alleg. Bald. hic, ⁊ in l. ij. in fin. C. de peti. hered. ⁊ quod no. Bart. in l. j. ad fin. ſ. de eden. ⁊ Bal. in l. domũ. in j. col. C. de rei vend. Et ꝙ concluſio attendatur tantum eſt tex. in l. non debet. in fi. ⁊ ibi pulchre declarat Bal. ⁊ non tantum in actione, ſed etiam in exceptione, ſecundum Bald. ſ. de do. ⁊ ibi Bartol. ⁊ non tantum in actore, ſed etiam in extraneo, ſecundum Bal. in l. cum vltra. C. de non nu. pec. Ad quorum tamen intellectum, vide Bald. in l. conſentaneum. quomodo ⁊ quando iudex. ⁊ adde Bal. in l. preſcriptione, C. ſi contra ius vel vtili. publi. ⁊ in l. ij. in fi. C. de peti. hered. ¶ Et adde ꝙ tota vis in concluſione conſiſtit, vt probat text. in l. non debet. ff. de do. ⁊ dicit Alexand. in conſil. lviij. col. j. in v. vol. ⁊ per Bartol. in conſil. j. j. vol. Maria. Soci. in cap. dilecti. arti. xxxiij. de libel. obl. Et adde ꝙ etiam in reſcriptis concluſio attenditur, vt per Inno. ⁊ alios in c. ſuper literis. de reſcrip. ⁊ ponit Alex. in conſil. lxxv. in v. volum.

1 ☞ Cui liberatio ad tempus relinquitur, poteſt petere vt interim heredi ſilentium imponatur.
2 Exceptione tutus aliqua poteſt officium iudicis implorare, vt aduerſario ſilentium imponatur.

a **§. Centum.** [a] Cui † relinquitur liberatio ad tempus
1 poteſt petere, vt interim heredi ſilentium imponatur. hoc dicit, ⁊ no. tex, cum intellectu gl. Contra hanc le
2 gem videtur caſus in l. non ſolum. §. poteſt. ſ. eo. Sol. gloſ. † ꝙ non poteſt petere vt liberetur vt in contrario; ſed poteſt petere vt in
b tra illud tempus heredi ſilentium imponatur, [b] ne petat, vt hic concordat text. ⁊ gloſ. in l. ſi contendat. j. de fideiu. Item oppon. de leg. iij. §. contrarium ſ. de contra. ⁊ vti. act. tut. Solu. contraria actio non competit, vt ibi, ſed officio iudicis competere poteſt, vt hic. Quero que fuit ratio dubitandi? Gloſſ. ponit, ſed dic ꝙ non eſt bona dubitatio, l. ſi ſeruus, §. qui Margaritã. ⁊ l. ſi pecuniam. ſ. de lega. j. vbi a debitore poteſt fideicommiſſum relinqui.

ADDITIONES.

a ¶ Centum. Hunc tex. allegat Bald. in l. cum Papinianus. C. de ſenten. ⁊ talis ſententia eſt diffinitiua ſecundum Bald. in l. preſes. C. de ſen.

b ¶ Silentium imponatur. Adde Bartol. in l. ſi pater. C. qui bo. ced. poſſ. ⁊ in l. ciuitas. in vltima col. ſi cert. peta. Sed officium videtur bene poſſe intentari, contrarium ſentit Bartol. in l. ſi finita. §. eleganter. ⁊ ibi dixi, de dam. infect. adde Abb. ⁊ ibi dom. Mar. Soci. in c. cum ſit generale. in gloſ. j. de foro compet. IO. FR. RV. ¶ De iſta contrarietate vide in dic. §. eleganter.

§. Filias. Legatum, ne rationes exigantur, importat quantum teſtatorem voluiſſe probabitur, hoc dicit. (Querit gl. quid in dubio ſi nihil probabitur. reſp. glo. ſtabo ei quod dicitur in l. Aurelio. §. Caius. ſ. eod. Sed cõtra iſtum §. ⁊ contra intellectum gloſ. facit text. hic, ibi, eum liberetis, cum verba liberationis referuntur ad heredem: ergo venit liberatio reliquorum, l. ſi quis rationes. ſ. eod. ſed reſpondeo, hic dicitur in tex. eoque nomine, quaſi dicat, quatenus vires legati important. Simile dixi ſ. eod. in l. procurator.)

§. Eum qui. Non valet legatum factum creditori ad eius vtilitatem, ſed ad vtilitatem tertij debitoris valet. hoc dicit.

1 ☞ Inſtrumento producto, quando quis poſſit partem acceptare, ⁊ partem non.
2 Confitentis ſe feciſſe homicidium ad ſui defenſionem non ſtatur confeſſioni, inquantum dicit ſe feciſſe ad ſui defenſionem.
3 Capitulum vnum, vel diuerſa, qualiter intelligantur, ⁊ qualiter capitula diuerſa, vel connexa.

§. Idem queſiit, ſi tutor. Poteſt quis vni ſcripture pro parte ſtare, pro parte non, probando contrarium. h. d. Op. ⁊ videtur ꝙ non poſſim vnam ſcripturam pro parte approbare, ⁊ pro parte improbare, l. in cauſe. ſ. de procu. Gl. non ſoluit. Quantum ad propoſitum dic, ꝙ circa eandem rem reprobatur varia
a tio, [a] vt ibi: in diuerſis ⁊ ſeparatis admittitur. ita loquitur hic. Ita ſoluit Dy. Hec ſolu. non eſt vera, quia hic erat vnum debitum, ⁊ vna adminiſtratio, ſicut in lege contraria. Sol. ergo, ꝙ ibi variatio eſt alteri nociua: hic vero nemini nocebat, quoniam contrarium probare debet, ⁊ ſic veritati ſtabitur, de quo not. Dyn.
1 in l. de rebus. ſ. rer. amo. ¶ † Quero producto [b] vno inſtrumento
b vtrum quis poſſit pro parte ei ſtare, ⁊ pro parte non? [c] Text. videtur in l. Publia. in fi. ſ. depo. ⁊ Cyn. in l. j. C. de confeſ. ⁊ l. ij. C. de do. ante nup. ⁊ dicit, aut eſt vnum negotium, aut plura, nihil con
d cludendo. Quare dic latius, [d] * aut eadem ſcriptura continet plu
* ra capitula, ⁊ ſeparata, ⁊ poſſum pro parte approbare, ⁊ pro parte non, l. Publia. in fin. ſ. depoſi. Aut continet vnum capitulum tantum ſeu plura connexa: ⁊ hic aduerte, quia aut ille, qui vnum capitulum reprobat, habet contra ſe preſumptionem iuris: aut habet pro ſe: aut ius non preſumit nec pro, nec contra. Primo ca
a ſu non admittitur talis reprobatio, vnde † ſi confitearis te occi
c diſſe hominem pro tui defenſione, poſſum ſtare confeſſioni [e] inquãtum dicis te occidiſſe, ſed non cogor ſtare inquãtum dicis ad tui
* defenſionem, quia ius preſumit * contra te, l. j. C. de ſica. ⁊ l. ſi non
* conuitũ. * j. de iniur. Secundo ⁊ tertio caſu, [f] aut ille qui particu
f lam reprobat, vult hoc probare, ⁊ admittitur, hic eſt caſus in §. noſtro. Aut non vult probare, ⁊ non admittitur, l. etiam. §. j. ſupra de mino. Iſta materia habet locũ, quando approbatio vel reprobatio mea nihil diſponit, niſi circa declarationem eius quod eſt, quia confiteor verum eſſe pro parte, pro parte non. Sed quãdo mea approbatio, vel reprobatio, aliquid diſponeret: vt quia ratihabitione negotiũ efficeretur meũ, vel ſi agnoſcerem legatũ pro parte, pro parte non vel ſi peterem reſtitutionem pro parte, pro parte nõ, nõ eſt noſtra materia hic, ſed l. etiã. §. j. de mi. ⁊ Dyn.

in l.de rebus.ſupꝛa rerum amo.⁊ in c.mutare conſilium.de re.iu,
5 libꝛo vj. ¶†Quero, qualiter intelligatur vnum capitulum, vel
diuerſa:⁊ qualiter intelligantur diuerſa capitula cõnexa,vel non.
g Reſpon. intelligo[g] vnum capitulum, hoc eſt vnum factum cum
qualitatibus ſuis,ſeu plura connexa.Exemplum,dico ꝙ pꝛomi-
ſi tibi decem ſub conditione:hoc eſt vnum capitulum, hoc eſt,
vna confeſſio ſic qualificata. Item ſi pꝛomitto tibi centum pacto
incontinenti appoſito,quod vadas pꝛo me Romã. Iſta ſunt plu-
ra capitula connexa:ſed diuerſa capitula ſunt plura diuerſis
tempoꝛibus facta,vt pꝛobat gl.in l.ſi quidem.C.de exce. Item ſi
incontinenti ſunt plura facta, quoꝛum vnum non venit ad alte-
rius determinationem,ſed quodlibet eſt per ſe,tunc ſunt diuerſa
capitula,l.etiam.§.j.ſ.de mino.⁊ l.ſcire debemus infra,de verbo-
rum obligatio.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶Repꝛobatur variatio. Uide Bar.in l. Publia.in fi.
ſ.depo.⁊ Bal.in l.ij.C.de dona.ante nu.⁊ ad not.per Bar.hic,vi
de aliquid per Ro.in conſ.incip.omnipotẽtis Dei,⁊c.in hac cau-
ſa Baſili.apoſtolice omiſſo oꝛdine poſito per iudicem inquiſitio-
nis,⁊c.in pꝛinc.vbi vide.⁊ vide eundem in conſil.incipi. omnipo-
tentis Dei, ⁊c.in pꝛeſenti difficultate videtur pꝛima facie dicen-
dum ꝙ ex quo, ⁊c.⁊ iſtud circa fin.ſuoꝛum conſilioꝛum.
b AND.BAR. ¶Quero, pꝛoducto. Et vide Bal.in l.ij.C.de do.
ante nu.l.j.C.de confeſ.⁊ l.ſi quidem.C.de tranſac.
c ALEX. ¶Pꝛo parte non. Et vide quod notat Bal. in l.poſt le
gatum.⁊ quod ibi dixi,de his quibus vt indi.in libꝛo rationum.
vide Bald.in l.ij.C.de confeſ.Et de confeſſione partis,not. Bal.
in l.ſi quidem.C.de excep.vide que not. Bartol.in l.quedam.§.fi.
ſ.de eden.⁊ per dom.Anto.⁊ Car.⁊ ibi late per Imo. in cap.bo-
ne.el.ij.de poſtu.pꝛela.⁊ quod not.Bald.in rub. C.de fide inſtru.
⁊ vide Bald.in l.ij.ſ.de do.ante nu.⁊ in l.j.C.vt que deſunt aduo.
⁊ in l.j.§.editiones.ſ.de edendo. Adde Bal.conſil.lxxvj.⁊ clxxxj.
⁊ lxxxviij.lib.ij.
d ALEX ¶Dic latius Et vide do.Anto.in cap.ex parte decani
de reſcrip.per doc.in cap.cum veniſſent.de inſtit.⁊ in cap.cum ve
nerabilis.de except.⁊ cum Bald.in d.l.j.de eden.foꝛmaliter tran-
ſit Pet.de anchar.in Clemen.j.§.j.de vſuris
* CLAV. DE SEISS. ¶Latius. Uide Ro.conſi.cccxlvj.in j.
dub.vbi idem tenet ⁊ conſi.cccliij.ad fi.vbi per hanc doctrinã de
cidit vnam queſt.mirabiliter.
e ALEX. ¶Stare confeſſioni. Uide bal.in l.ſi filius.§.in exceptio
nibus.⁊ quod ibi in apoſtila ponit.de intet, actio.adde Bal. in l.
j.C.de confeſ.⁊ in l.ſi idem. C.de condic. vbi diſtinguit an ſit vna
oꝛatio,vel diuerſa.⁊ Bald.in l.decem.de verbo.obli.ſed Imo. ibi
tenet opin.Bart.⁊ Bart.hic,ſequitur Abb.Sic.in cap.cum ve
niſſent.de inſtit.per illum text.vbi dicit ꝙ licet confeſſio emanet
cum certa qualitate, ſuper qua cadit aliqua ſtricta pꝛeſumptio,
poteſt acceptari confeſſio ſine qualitate.⁊ adde not in cap.j.de cõ
feſ.in vj.⁊ per not. per eun. Abb. ⁊ alios in cap. bone.de poſtu.
pꝛela.⁊ Bal.in l.ſi quidem.C. de excep.⁊ Bal.in l.ij.C.de do.ante
nu.quid in cõfeſſione facta in libello,an poſſit pꝛo parte accepta
ri per reum,vide Bald.in l.cum pꝛecum.C.de libera.cauſa.
* CLAV. DE SEISS. ¶Quia ius pꝛeſumit. Idẽ tenet Bar.
in l.eum qui.ſ.de iureiuran.pꝛo quo facit tex.ſing.⁊ quod ibi no.
Panoꝛ.in c.dilecti.de accu.idem Panoꝛ.in c.j.per illum tex.col.
j.de poſtul.pꝛelat.⁊ in c.bone.vbi latius dicit,eo.ti. Uide Are.in l.
decem.poſt Bal. ⁊ Imo.j.de ver.obli.ſcripſi poſt Bar.in d.l.euꝫ
qui.Pꝛedicta etiam habent locum in dictis teſtium,que non poſ
ſunt pꝛo parte acceptari:vt dicit nota.Bal.in l.nulla.ſ. de legib.
refert Alex.conſi.lxx.vol.j.
* CLAV. DE SEISS. ¶L.ſi non conuicti. Quamuis iſta cõ-
feſſio pꝛeiudicet non pꝛobata qualitate,nunquam tamẽ ex ea po
teſt confitenti imponi pena coꝛpoꝛalis,vt ſingulariter dicit Pa-
noꝛ.in c.auditis.de reſcri.refert,licet non aliter firmet.⁊ dicit notã
dum. Alex.in l.non ſolum.§.ſciendum.circa medium.j.de no.ope.
nuntiat. Iaſ.in l.vt vim.ſ.de iuſt.⁊ iur.facit quod in ſimili no. A-
lex.in l.j.ſ.ſi cer.pet.⁊ conſi.cxxvij.in fi.vol.iij.vide etiã Bar.conſ.
cxx.ſequitur Ang.in trac.malefic.in ver.comparuerunt dicti in-
quiſiti.vide etiam rationem huius §.per Bal.in l.pe.C.de iur.de-
liber..vbi etiam dicit quod hic §.non pꝛocedit de iure canonico.
f POMA. ¶Secundo ⁊ tertio caſu. Bene facit quod vult bart.
in l.contra iuris ciuilis regulas.ff.de pact.⁊ in l. Caius.ff.de ma.
⁊ in l.Põponius.ff.de ac.poſ.⁊ in l.cum fundus.in fi.verſ.ſed adij
cere.⁊ in l.ij.ff.ſi certum pet.⁊ ibi per doc.vide Pau. conſil.iiij.in
iiij.dub.in ij.volum.
g ALEX. ¶Reſpon.intelligo. Uide Inn. in cap. fraternitatis.
de here.⁊ Bal.in l.ij.de re iud.⁊ in l.amplioꝛum.C. de appellatio.
Item quomodo intellligatur vnum capitulum. Uide Bartol.
in l.j.§.filius.in princip.de lib.⁊ poſthu.
1 ☞Legatum ſi ſit creditoꝛi de debito,non valet, ⁊ variatio ad-
mittitur in diuerſis inſtantijs.
2 Teſtatoꝛ ſi in teſtamento iurat ſe centum ab vxoꝛe recepiſſe mu-
tuo,debitum non pꝛobatur.

a
1 § .Quidam.[a] Si debitum†legatur creditoꝛi,non va-
let legatum,⁊ in diuerſis inſtantijs ad-
mittitur variatio,hoc dicit,materiam huius §.ponit Ex.in l.
de fur. Opp.C.de codicil.l.fin Sol. Ibi erat ſibi contrarius, il-
la contrarietas ex eadem ſcriptura pendebat:hic vero ex diuer-
2 ſis ſcripturis, ⁊ ex diuerſis diſpoſitionibus. Sed†quid ſi teſta-
toꝛ iuraret in teſtamento ſe ab vxoꝛe tantum recepiſſe mutuo
detur ꝙ pꝛobetur debitum.l.cum quis.§.codicillis.ſ.de leg.
ſed iſtud eſſet verum alias indiſtincte,pꝛeter quã in vxoꝛe,de
hic loquitur. Nam in vxoꝛe non ſtatur iuramento viri de de-
vxoꝛi ſi pꝛo hoc vxoꝛ habet aliquid pluſquam aliquis ex
b pꝛimi matrimonij,l.hac edictali.de ſecund.nupti.[b]

ADDITIONES.

a ALEX. ¶Quidam. Et hunc tex.alle.not.Bald.in l.ſi cre-
ri.de leg.j.⁊ ibi dicit Imo.iſtum tex.ſin.vide per Bald.in l.
fal.cauſa adie.lega.⁊ ibi etiam ponit quid in caſu huius §.
Bar.in l.cum quis.§.Titia.de leg.iij.vbi omnino vide.
b ALEX. ¶De ſecun.nu. Et not.ex iſto tex.ꝙ licet actio
mento dicatur habere inſtar bonefidei.l.in minoꝛum.C.
cau.in inte.reſti.non eſt neceſ.tamen ſi aliquid debere
ctione ſtricti iuris, ⁊ ſibi illud relinquo per actionem
tamen iſtud intereſſe non conſideratur,vt hic quod no.
§.ſi rem.de leg.iij.cum ibi nota.

LEX XXX.

1 ☞Ius accreſcendi habet locum inter duos reos, quibus li
ratio eſt relicta.
Socius non capax,capit per ſocium capacem,
2 Obligationes duoꝛum reoꝛum aliquo reſpectu dicuntur
3 Confeſſio quando ſit vni ex duobus reis,non ſit inſolidum.
4 Liberatio ſi vitiatur in perſona eius cui relinquitur, non vale
in perſona alicuius:ſecus ſi vitiaretur in perſona eius,qui acceſ
ſoꝛie liberatur.
5 Liberatio ſi vitiatur ex poſt facto per in integrum reſtitutio-
nem,vitiatur etiam quo ad coꝛreum,qui liberatus eſt per quan-
dam conſequentiam,niſi dolus creditoꝛis interceſſerit.
6 Conſilium relinquendi filio ſpurio, vt ſcilicet contrahat ſocieta-
tem cum aliquo,⁊ ſubinde pater inſtituat ſocium.

1 Siſqui duos reos. Inter duos reos,quibus
eſt relicta liberatio, eſt loc⁹ iuri accreſcẽdi.
nõ capax,capit ꝑ ſociũ capacẽ.h.d.no.
obligationes duoꝛum reoꝛum ſunt ſeparate,⁊
in fi.de duo.reis.⁊ l.ſi reus.j.de fideiuſ.ergo per
diuerſe liberationes,l.de pupillo, §. ſi in pluribus
nun. Sed quando pluribus legantur res penitus
eos non eſt locus iuri accreſcendi,l.huiuſmodi.§.pen.ſ.de leg.
l.j.in pꝛin.ſ.de vſufru.accre. Solu. Hic non ſunt res penitus di-
2 uerſe, q:†obligationes duoꝛum reoꝛum aliquo reſpectu
tur vna,l.iij.in fin.j.de duo.reis. Item dicitur hic, ꝙ debet
actio. Contra,ꝙ non debet cedi,quaſi non ſit locus iuri accreſcen-
di,l.ſi Titio,⁊ ei.ſ.de leg.ij. Gl.ſoluit,⁊ non bene. Tu dic,ꝙ
loquitur quando coꝛreus omnino erat incapax:ſed lex contra
loquitur quando capiebat,ſed ei auferebatur tanquam ab indi-
gno,⁊ debet applicari fiſco:merito tũc non eſt locus iuri accreſcen-
5 di,cum fiſcus ad illam poꝛtionem vocetur. ¶†Quero, an c
fiat,inſolidũ: Gl.hic dicit ꝙ non,vt not.in l. Modeſtinus.
Dic vt ibi.⁊ tangitur in l.in lege Falcidia,hoc eſſe ſeruandũ
a le.Falcid. Item hic dicitur in fi.ſocium capacẽ,⁊c. ¶Quero,
econuerſo,ſi ſoli non capaci eſt relicta liberatio: Reſpondeo
non valebit in perſona eius, nec alterius,l.ſi ſpõſus.§.j.de do
4 inter virum ⁊ vxoꝛ. Si†ergo liberatio vitiatur in perſona e
cui pꝛincipaliter relinquitur, non valet in perſona alicuius
cus ſi vitiatur in perſona eius,qui acceſſoꝛie liberatur,d.l.
5 ſus.§.j.⁊ hic. ¶Quero,†quid ſi liberatio non vitiatur ab initio
ſed ex poſtfacto,vt per in integrum reſtitutionem,vel alio mo
ſimili,vtrum vitietur tunc liberatio,quam cõſecutus eſt co
per quandam conſequentiam: Reſpondeo ſic,l.ſi.in pꝛin.
fraudem credi.⁊ l.ſi pꝛo vno.ſ.ad Uelleianum. Pꝛedicta ver
ſi liberatio eſſet facta dolo creditoꝛis, l.ſi Titius.j.de fideiuſ
6 Ultimo Dy.†per hanc legem dat vnum conſilium. Quidam
b bet filium[b] ſpuriũ, cui nihil relinquere poteſt, vtrum ſit aliq
remedium,vt poſſit ei relinquere bona ſua: Dicit ipſe ꝙ ſic,
hanc legem,videlicet, quod faciat ſpurium cõtrahere ſocieta
cum aliquo: deinde inſtituat ſocium heredem, ⁊ tranſibit
tas bonoꝛum ad filium,per hanc legem.in fi. quod niſi appa
de fraude per aliquas coniecturas, puto verum. De qu

dixi.in l.poſt contractum.ff.de dona.tunc enim filio aufertur,per l.j.C.de natu.libe.

ADDITIONES.

ALEX. ¶Quero quid. Et facit iſta lex ad no.q.de qua per Joan.And.in regula cui licet.de reg.iur.in vj.

¶Quidam habet filium.Cautela pro ſpurijs,⁊ vide Bart.in l.fin.de his quib.vt indi.⁊ hoc ſequitur Bal.in l.j.in xiiij. queſtio.C.pro ſoc.

LEX XXXI.

☞Principale ſi non valet,nec acceſſorium.Legatum ſi non valet propter rem principalem,non,valet propter ſumptus litis.

Emptor qui vicit in cauſa ſibi mota,poteſt repetere expenſas litis a venditore.

Petitor. [a]Si non †valet principale,nec acceſſorium.h.d.Vel aliter,ſi legatum non valet propter rem principalem.non valet propter ſumptus litis.h.d.Et facit †ad queſtionem gl.in l.j. C.de euic.An ſi emptor vicit in cauſa euictionis, poſſit repetere ſumptus litis a venditore.Et lex iſta facit,ꝙ non.Contrarium determinaui in l.venditores.ff.de verb.obli.per l. ſi plus vel minus.§.mota.ff.de eui.Ad hanc legem reſpondeo,hic non valet legatum propter principale ergo nec propter ſumptus litis. qui veniunt iure acceſſionis. Sed in queſtione propoſita non ſolum tenetur venditor de euictione re euicta,ſed etiam tenetur defendere, per dictam l.ſi plus.quod.tene menti.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Petitor.Iſtum text.not.ponderat Bal,in l.iij.C.de fruc.⁊ lit.expen.in verſic.ſed pone.

LEX XXXII.

1 **Creditor.** [a]Legatum liberationis non extenditur ad debitum poſt teſtamentum teſtatori ſolutum:ſed ad debitum primo ſolutum extenditur,ſi per verbum preteriti temporis legatum fuit.⁊ teſtator hoc ignorauit.h.d.Not.iſtud principium ad limitationem l.ſi ſic.§.j.ff.de leg.j.⁊ l.legaui.ff.eod.Nam ſi teſtator ſciebat eum teneri,videtur ei relinquere liberationē:ſi ſciebat ipſum non teneri,⁊ legauit per verba preteriti temporis, videtur relinquere ipſam pecuniam,vt hic.

ADDITIO.

a ALEX.¶Creditor.Hāc legem alle.Bald.in l.iij.in fi.C.de lega.

1 ☞Gerens negotia alterius tenetur reddere librum rationum.

§.Inter cetera. Legatum liberationis nō facit quem deſinere teneri ad reddendos libros rationum:ſecus in his,que in rem domini verſa ſunt.

1 Nota.ꝙ †qui gerit negotia alterius, tenetur reddere librum rationum,vt hic,⁊ l.cum ſeruus.ff.de condi.⁊ demonſt.

1 ☞Vendicari ꝙ pōt, non venit in generali legato liberationis.
Relatio fit ad id,quod principaliter in oratione ponitur.

2 Dictio,cum,⁊ dictio ⁊,quādo ſunt poſite in actu adminiſtrationis,non equiparantur.

3 Clauſula generalis licet referatur ad omnia principaliter poſita non tamen refertur ad poſita cauſa demonſtrationis.

1 **§.Titia.** †In generali legato liberationis non venit id, quod poteſt vendicari. Itē in dubio relatio fit ad id,quod principaliter in oratione ponitur.h.d.Opp.ff.de vſu
2 fruc.leg.l.illi cum illo.vbi dictio,cum,†⁊ dictio ⁊, appoſite inter perſonas equiparantur. Sol. Hic non cadit copula inter duos, in actu legādi:ſed in actu demonſtrationis rei.vel adminiſtratio-
3 nis a qua liberatur.Item oppo.†ꝙ iſta clauſula referatur ad o-
a mnia,l.alimenta.§.j.de ali.⁊ ciba. leg. Sol. Refertur[a] ad omnia, que fuerunt principaliter in oratione poſita, vt ibi: ſed hic non fuit principaliter in oratione poſitum, ſed cauſa demonſtrationis,vt ſupra dixi.

ADDITIO.

a ALEX.¶Sol.Refertur. Facit ad no.per Bart.in l.Centurio. in iij.queſt.princip.in verſi.quero circa predicta,dixi ꝙ ſi iſta,⁊c. de vulga.⁊ pupil.⁊ in l.ſi cui.§.ſi a filio.de leg.j.

a **§.Caio.** [a]Legatum liberationis porrigitur ad debitū acceſſorie poſt teſtamentum contractum,⁊ etiā ad nouum debitum,quod primi loco ſuccedit.h.d. Opp.ꝙ legatum liberationis extinguitur per ſolutionem, l.quod mihi. ⁊ l. non ſolum. §. liberatio. ff. eod.ſed hic non durat debitum, ſed eſt extinctum per nouationem. Solu. aliud in ſolutione vera, vt ibi,⁊ aliud in ficta,vt hic.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Caio.De iſto tex.habetur p bar.i l.ſi ita.de aur.⁊ ar.le.

TITVLVS IIII.

De adimendis legatis.

¶**A titulo** De lega.j.fuit dictum de legatis:ſed qꝛ legata aliquando adimuntur in totum, aliquando in alium transferuntur, ideo ponit iſtam rubricā.Et de materia totius tituli,vide Azo.in ſumma in tit.de adeptio. lega.

LEX I.

1 ☞Actus. ſi legatur ſine itinere principaliter. nō valet legatum.

2 Iter,eſt pars ſubſtātialis ad actum,ſicut vſus ad vſumfructum.

Via actu. Ademptio partis ſubſtantialis non valet.h.d.Op.ꝙ actus poſſit eſſe ſine itinere. qꝛ ſunt ſpecies ſeparate, ⁊ differētes,l. j.§.iter ⁊ §.act⁹ ff de ſeruit. ruſt.pre
1 dio.Solue vt in gl.Quero†qd ſi nō adimat iter, ſed actus ſine itinere principaliter legetur? Videtur ꝙ legatum valet,l.j.§.j.ff. ſi vſuſfructus petatur. In contrarium videtur tex.in l.per ſeruum.§.j.⁊ ij.ff.de vſu ⁊ habita. ⁊ hec eſt veritas,ꝙ non valet. Ad l.j.§.j.ſi vſuſfruc.peta. reſpondeo, ꝙ ibi reliquit vſumfructum ſine itinere,qꝛ iter non eſt pars vſuſfru-
2 ctus.ſed eſt quedam qualitas:ſed†iter ad actum eſt pars ſubſtātialis,ſumendo ſicut hec lex ſumit:ſicut vſus ad vſumfructum eſt pars ſubſtantialis,ſine quo vſuſfructus eſſe non poteſt.Item oppo.ff.l.proxi.Solu.vt ibi dicam.

LEX II.

1 Preter, dictio, ſi precedit oratio negatiua, ponit illud, de quo prius erat diſpoſitum.

2 Teſtator ſi dicat.fundum preter vſumfructum,neqꝫ do,neqꝫ lego,an videatur relictus vſuſfruc.

1 **Fundo.** Si precedit†oratio negatiua, dictio preter.ponit illud,de quo prius erat diſpoſitum.h.d. Opp.ff.l.proxi.vbi vna pars tātum nō poteſt adimi.Sol.Hi ſunt tales partes,quarum vna remota remanet alia cum commoditate:ſed ibi ſunt tales, quarū vna remota alia ſine cōmoditate remanet: dico in caſu legis precedentis ſi dicerem,actum adimo preter iter, iſta ademptio vale-
2 ret, qꝛ iter per ſe pōt commoditatem afferre. Sed pone, †ꝙ non preceſſit legatum fundi,ſed teſtator dixit ſic,fundum preter vſumfructum neqꝫ do,neqꝫ lego: an ex hoc videatur legare vſumfructum? Hec lex videtur facere ꝙ ſic:ſed non facit, qꝛ hic preceſſit legatum fundi,⁊ ſic diſpoſitio. Pro hoc facit l.actione.C.de trāſac.quia dictio exceptiua ponitur,quando oratio negatiua precedit.⁊ no.per Dyn. in c.peccatum.de re.iur.lib.vj.facit l.j. in fi.ff.de pign.act.facit l.Seio.§.vxori.ff.de ann.le. Gl.eſt ff.de leg.j.l.ſi ita legatum. quod no. (In contrarium facit l.ſi ita legatum in princi.ff.de leg.j.dicam in dic.§.vxori.⁊ ideo non inſto hic.)

LEX III.

1 ☞Verbum,quod poteſt ſe habere ad plura tempora, intelligitur ſecundum quod prius euenerit,in cōditionibus que poſſunt ſemel tantum exiſtere.

2 Conditiones,que poſſunt exiſtere ante,⁊ poſt teſtamentum,ſemper intelliguntur de futuro.

a **Si quis ita.** [a]In†conditionibus que poſ-
1 ſunt ſemel tantū exiſtere,verbū quod poteſt ſe habere ad plura tempora, intelligitur ſecundū ꝙ prius euenerit,h.d. Opp.ꝙ in vltimis vo-
b luntatibus ſemper intelligatur de futuro,[b] vt ff.de condic. ⁊ de-
2 mon.l.ſi ita legatum.ij.⁊ l ſolemus eo.tit. Reſpo.†ſi ſunt cōditiones,que potuerunt exiſtere ante,⁊ poſſunt exiſtere poſt,⁊ ſic poſſunt pluries exiſtere:tunc verbū ſemper intelligitur de futuro, vt in contrario.Sed hic loquitur in conditione, que tantum vna vice exiſtere poteſt,vt mortis. Probatur hec ſol.in l.hec conditio.§.ſi.ff.de condi.⁊ demōſt.quod tene mēti.Quero,hic dicitur,ſi Titius deceſſerit.quomodo hoc intelligatur:vtrum antequam accipiat legatum,vel antequam dies legati cedat.Glo.dicit,ꝙ antequam accipiat legatum: quod an ſit verum,dicam.ff. proximo §.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Si quis.Vide quid per iſtum tex.conſuluit bar.cōſ.l.

b ALEX.¶De futuro. Vtrum conditio intelligatur de futuro. faciunt not.in l.ij.ff.de condi.⁊ demonſtr.

1 ☞Verbum accipiendi,qualiter verificetur.

2 Verba ſimpliciter prolata iudicantur perinde, ac ſi eſſent ad legatarium directa.

3 Verba hec ſi non dederit,in fideicommiſſis intelliguntur, id eſt, dare non debuerit.

Dominium rei legate recta via tranſit in legatarium, ſi natura rei legate non repugnat.

4 Verba executiua relata eſſe ad heredem vel legatarium qualiter intelligantur.

§.Si quis Titio. Si verba executiua ad legatarium ſunt relata, vel ſimpliciter prolata:non dicuntur exiſtere, nec effectum habere, niſi mora heredis preceſſerit communis,vel ſpecialis: ſecus ſi verba ad heredem ſunt directa.h.d. Primo, loquitur quando verba